

1 četvrtak, 17.11.2005
2 [Otvorena sednica]
3 [Optuženi je ušao u sudnicu]
4 ... Početak u 14.20h
5 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Molim ustanite.
6 Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju otvara zasedanje.
7 Izvolite sestiti.
8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dobar dan svima. Molim da sekretar
9 najavi predmet.
10 SEKRETAR: [simultani prevod] Dobar dan, časni Sude. Ovo je predmet IT-
11 00-39-T, *Tužilac protiv Momčila Krajišnika*.
12 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Hvala, gospodine sekretaru.
13 Gospodine Josse, ako sam dobro shvatio, želeli ste da se obratite
14 Sudskom veću pre nego što nastavimo sa svedokom?
15 G. JOSSE: [simultani prevod] Hvala, časni Sude. Situacija je sledeća:
16 drago mi je da mogu reći da je gospodin Banduka, sledeći svedok, stigao juče
17 uveče. Kao što sam i obavestio Sudsko veće, juče u sedam sati otišao sam da ga
18 vidim i on je, bojim se, doneo sa sobom još nekoliko dodatnih dokumenata pored
19 onih koje je već ranije dostavio Odbrani.
20 Dva prevodioca su, na moj zahtev, proveli celo prepodne - to su
21 prevodioci našeg tima - da dodam samo i to. I dodali smo dva broja onoj zbirci
22 dokumenata koja je data gospodinu Harmonu već pre izvesnog vremena. To su
23 tabulator 7 i 8. Međutim, ima još više dokumenata koje sada pregledamo i
24 potrebno je da, nakon tog pregledanja, ja o tome donesem konačnu odluku, a to
25 neću moći da učinim do jedne od prvih pauza. To je najskorije što ću to moći da
26 učinim.
27 Uz to, časni Sude, svedok je sa sobom doneo i dva video-snimka za koje
28
29
30

1 je rekao da su otprilike dugački po jedan sat, o raznim događajima u opštini
2 Hadžići o kojima će on govoriti u svom iskazu. Tehnička služba je bila od velike
3 pomoći da mi to sve pregledamo. I pregledaćemo to u toku popodneva.

4 Ja ne tražim, naravno, da sada odložimo početak mog ispitivanja svedoka.
5 Ja želim da počnem da ispitujem ovog svedoka sada, ali samo sam želeo da
6 obavestim Sudsko veće i svog uvaženog kolegu o tome da ćemo možda kasnije imati
7 još neke dodatne dokumente i to pre nego što ja završim sa ispitivanjem ovog
8 svedoka. Jer njegovo glavno ispitivanje trajaće poduže jer ima dosta detalja o
9 kojima on može govoriti.

10 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da, ali s obzirom da ne znamo tačno o
11 kakvim se dokumentima radi, zavisi naravno da li se radi o kartama, mapama -
12 ukoliko su mape, nema nikakvih problema; ako su kratke odluke - ni to nije
13 problem jer se mogu iščitati, a Tužilaštvo onda može da vidi da li treba dalje
14 da se njima pozabavi. I razumeo sam da ste rekli da ovo nije zahtev za odlaganje
15 počinjanja svedočenja iako pretpostavljam da tužilac nije baš srećan zbog
16 ovakvih situacija - najblaže rečeno. No, možda bi bilo dobro da počnemo pa ćemo
17 onda videti kako se stvari budu odvijale.

18 Međutim, ja bih želeo samo da o jednoj drugoj temi nakratko ovde nešto
19 kažem, a to je prisustvo svedoka u momentu kada sudije ulaze u sudnicu. Rečeno
20 mi je, naravno, ja to nisam znao iz prve ruke, no, ukoliko svedok uđe pre
21 Sudskog veća, ponekad se događa to da se Odbrana dogovara, a svedok to može

22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 čuti. Mislim da je, naravno, to vrlo efikasno da svedok već bude unutra,
2 međutim, može se dogoditi odnosno treba obezbediti da ne postoji mogućnost da
3 svedok čuje bilo šta što o čemu razgovara Odbrana ili se dogovara i u tom
4 slučaju ćemo odobriti da se svedok uvodi u sudnicu.

5 G. JOSSE: [simultani prevod] Časni Sude, ja ipak ne bih mogao na sebe da
6 preuzmem tu obavezu.

7 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U redu. U tom slučaju, moraćemo da
8 sačekamo da sudije uđu pa tek onda da dođe svedok.

9 G. JOSSE: [simultani prevod] Pa to je, naravno, bila... Gospodin Tieger
10 je izrazio zabrinutost zbog ovoga i sasvim s pravom, ja to razumem. A gospodin
11 Tieger, naravno, ne razume to o čemu mi razgovaramo pa je razumljivo da je imao
12 primedbu na to - kao ni ja uostalom - a da li ono što se može čuti ovde, da li
13 to može uticati na svedokovo svedočenje, to naravno ne možemo znati.

14 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Pa, možda bi bilo najbolje da onda svi
15 čute dok sudije ne uđu u sudnicu - ukoliko bi svedok ušao prvi - i na taj način
16 bismo rešili ovaj problem.

17 G. JOSSE: [simultani prevod] Pa, ja to mogu da pokušam da učinim, no ja
18 bih zamolio sudske službenike da, ukoliko je moguće, svedoke uvode odmah kada i
19 Sudsko veće ulazi u sudnicu odnosno ubrzo nakon toga.

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 G. JOSSE: [simultani prevod] Gospodin Krajišnik kaže da su ove
2 konsultacije u poslednjem trenutku između njega i njegovih advokata vrlo bitne,
3 no predlažem da ukoliko svedok bude doveden minut nakon sudije, onda nema
4 nikakvih problema. Mislim da bi to rešilo sve.

5 [Odbrana se savetuje]

6 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. Pa ima raznih razloga zbog čega to
7 nije uvek moguće izvesti jer ponekad sudije kasne iz opravdanih razloga i ne
8 dođu baš odmah na vreme. No, porazgovaraćemo sa Sekretarijatom još malo o tome i
9 videti kako da to najbolje razrešimo. I, u svakom slučaju, dobro je što ste nam
10 skrenuli pažnju na to jer ponekad traje više od 30 sekundi između našeg ulaska u
11 sudnicu i dovođenja svedoka i hvala Vam što ste na to skrenuli pažnju.

12 G. JOSSE: [simultani prevod] Hvala i Vama.

13 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da li ste spremni da počnete sa
14 ispitivanjem sledećeg svedoka?

15 G. JOSSE: [simultani prevod] Da.

16 SUDIJA ORIE: /nedostaje simultani prevod/

17 [Svedok je ušao u sudnicu]

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dobar dan, gospodine Banduka. Pre nego
2 što počnete da svedočite pred ovim Sudom, po našem pravilniku o postupku i
3 dokazima, potrebno je da date svečanu izjavu da ćete govoriti istinu, celu
4 istinu i samo istinu. Tekst će Vam sada dati sudski poslužitelj, pa Vas molim da
5 tu izjavu date.

6 SVEDOK: VIDOMIR BANDUKA

7 SVEDOK: Svečano izjavljujem da ću govoriti istinu, cijelu istinu i ništa
8 osim istine.

9 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Hvala gospodine Banduka. Možete sestiti.

10 Gospodine Banduka, gospodin Josse koji je branilac za Odbranu, zastupnik
11 Odbrane, će sada početi sa ispitivanjem.

12 Gospodine Josse, izvolite.

13 Ispituje g. Josse:

14 [Branilac ispituje putem prevodioca]

15 P: Gospodine, Vi se zovete Vidomir Banduka, je li tako?

16 O: Da.

17 P: I Vi ste iz opštine Hadžići?

18 O: Da.

19 P: Školu ste pohađali u toj opštini, osnovnu školu, a zatim ste srednju
20 školu pohađali u Sarajevu?

21 O: Da.

22 P: Pravo ste diplomirali u Sarajevu ili završili srednju pravu školu...

23 GĐA PREVODILAC: Primedba prevodioca, nije sasvim jasno...

24 P: ...a zatim ste počeli da radite u jednom građevinskom preduzeću,
25
26
27
28
29
30

1 "Ingrap", u Hadžićima. Je li tako?

2 O: Da, tim što je ispušten dio - radije sam prije "Ingrapa" u preduzeću
3 "ZOI 84" - to je Zimski, ovaj... organizacioni komitet Zimskih Olimpijskih igara
4 od 1981. do 1985., a onda sam prešao u "Ingrap".

5 P: Bili ste pripadnik Saveza komunista u mlađim danima?

6 O: .Da.

7 P: I ustvari učestvovali ste u raznim omladinskom radu širom bivše
8 Jugoslavije i bili ste vođa omladinske brigade "Slobodan Princip Seljo"?

9 O: Da. 1979. godine na Kadinjači u Srbiji.

10 P: Kao što ćemo nešto kasnije čuti, pristupili ste SDS-u 1990. godine?

11 O: Da.

12 P: Bili ste pripadnik izborne komisije u Hadžićima za novembarske izbore
13 1990. godine?

14 O: Da.

15 P: Očigledno zbog toga ste bili sprečeni da budete i kandidat na tim
16 izborima?

17 O: Pa da, bilo je nespojivo da bude neko na listi i da bude član lokalne
18 izborne komisije.

19 P: Bili ste takođe i sekretar Opštinskog odbora SDS-a, a to Vam je
20 omogućilo da pratite politiku u opštini Hadžići izbliza, iz prve ruke?

21 O: Da.

22 P: Kada je izbio rat, Vi ste pristupili VRS-u i bili tamo nekoliko
23 meseci?

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Da, u Vojsci Republike Srpske bio sam negde otprilike od jula do
2 kraja decembra 1992.

3 P: A onda ste postavljeni odnosno imenovani za predsednika Izvršnog
4 odbora u Hadžićima i to je položaj na kome ste ostali sve do iza rata?

5 O: Jeste. Na Skupštini opštine Hadžići, 26-og čini mi se, decembra 1992.
6 godine izabran sam za predsednika Izvršnog odbora opštine Hadžići gde sam ostao
7 do sve našeg iseljavanja u martu 1996.

8 P: Iselili ste u martu 1996. godine. Je li to nakon Daytonskih
9 sporazuma?

10 O: Jeste. Kao što je poznato, Daytonski sporazum je potpisan 21.
11 novembra 1996., a mi smo se iselili, znači, do 6. marta 1996. Pardon, Dayton je
12 21. novembar 1995. Samo lapsus. Zna se kad je Dayton bio.

13 P: A trenutno radite kao savetnik u Ministarstvu bezbednosti Vlade BiH?

14 O: Da.

15 P: Sud može videti iz dokumenata koje ima pred sobom da je do rata, u
16 Hadžićima bilo otprilike 24.000 stanovnika od kojih je 63% bilo Muslimana, 26%
17 su bili Srbi, a oko 3% su bili Hrvati. Je li tako?

18 O: Da.

19 P: A pre višepartijskog sistema, na koji način su raspodeljivani poslovi
20 u opštini kada je reč o nacionalnoj pripadnosti?

21 O: Pa uvijek je postojao u to vrijeme jednopartijskog sistema, postojao
22 je nekakav "ključ" kako smo ga mi u običnom žargonu zvali - znači, otprilike

23

24

25

26

27

28

29

30

1 sastav svih institucija je otprilike trebao da odgovara nacionalnom sastavu
2 stanovništva na području te opštine. Znači, procentualno onoliko koliko je bilo
3 Muslimana, toliko im je otprilike i pripadalo nekakvih funkcija, Srba, Hrvata i
4 tako dalje. Otprilike to je znači bio taj "ključ" koji je na neki način
5 neformalno utvrđen; nije utvrđen nikakvim pozitivnim zakonskim propisima jer to
6 je bilo vrijeme jednopartijskog sistema gdje se jedna partija, je l', pitala za
7 sve. I ona je to rešavala unutar svoje strukture. To bi bilo to.

8 P: A da li je bilo koja konkretna nacionalna skupina u stvarnosti imala
9 najveći deo poslova na vrhu? Dakle, zanimanja koja su na samom vrhu ljestvi?

10 O: Pa, vidite. Potrebno je tu malo pojasniti sledeću situaciju: opština
11 kao opština, kao nekakav organ na lokalnom nivou nije imala nadležnost nad svim
12 institucijama. Odnosno, postojala je jedna podijeljena nadležnost. Znači,
13 postojale su nadležnosti opštine, grada jer je opština Hadžići bila dio grada
14 Sarajeva odnosno deset opština je sačinjavalo grad Sarajevo. Znači, nadležnost
15 je imala opština, imala je nadležnost i grad i naravno, republika.

16 Odnosno, funkcije su se dijelile, odnosno postavljali su se ljudi -
17 koliko se ko više mogao snaći, odnosno koliko je ko u to vrijeme jednopartijskog
18 sistema imao više uticaja - tako da, po nekom mom ličnom ubeđenju i s tim da sam
19 godinama bio omladinski aktivista, da su glavne funkcije odnosno da su se mnogo
20 više Muslimani pitali odnosno većinu nekakvog, da uslovno kažem "kolača" da su
21 nosili oni.

22 P: Na koji način se to manifestovalo?

23 O: Pa, manifestovalo se, recimo, ako bih uzeo - možda je to malo moja
24 slobodna ocjena - nije jednu političku moć u jednoj opštini činilo samo to
25 rukovodstvo opštine i nekakve državne uprave nego se moć odražavala i kroz

26

27

28

29

30

1 upravljanje najjačim - recimo firmama, najjačim preduzećima, kao što su... ne
2 znam; da ih ne nabrajam sad... na našem području je bila tvornica Coca-Cole,
3 drvena industrija dobro razvijena, Tehnički remontni zavod... Bilo je nekoliko,
4 odnosno bile su dvije vojne ustanove i tako dalje. Znači, moć se mjerila i kroz
5 upravljanje tim i resursima i proizvodnjom jer tu je, na kraju krajeva, u
6 preduzećima je bio i novac. To je tada bila takva privreda. Ta... u vrijeme, u
7 komunističko vrijeme - gdje se moć jednostavno ostvarivala kroz... politika
8 ostvarivala moć kroz uticajne ljude koje je postavljala odnosno instalirala u ta
9 preduzeća koja su bila ekonomski najjača.

10 P: A da li je bilo koja nacionalna grupa osećala bilo kakvo negodovanje
11 odnosno netrpeljivost u odnosu na stari sistem?

12 O: Pa, vidite... manje-više po samoj logici nekoj stvari, Srbi koji su
13 bili malobrojniji, uvijek su se na jedan određen način osjećali... ne ugroženim
14 u nekom smislu nekakvih ljudskih prava ili nešto nego u ovom smislu u kojem smo
15 ovaj... prethodno govorili. Recimo, ako Vam uzmem primer "Coca-Cole" koju sam
16 naveo - ta je fabrika otvorena 1976. godine. U njoj je uvijek bio Musliman
17 direktor. Čak su... neki Hasan Japalak je godinama bio, pa su i šaljivo tu firmu
18 zvali "Hasanaginica". Ili, ne znam, drvena industrija koja je zapošljavala 1.000
19 ljudi, uvijek je u njoj bio Musliman direktor; ili kamenolom odnosno fabrika
20 betonskih proizvoda - uvijek je bio Musliman direktor; odnosno...

21 A u pogledu politike kad gledamo taj Savez komunista tadašnji odnosno
22 Opštinski komitet kako se zvao ovaj... gdje je bila na jedan način najviše
23 koncentrisana moć u tom sistemu, koliko se sećam uvek je bio predsednik Komiteta
24 Musliman. Tek u nekom periodu, nekih 1980., čini mi se 1984. - uvedeni su
25 dvogodišnji, a posle toga jednogodišnji mandati koji... odnosno, rotirajući.
26 Znači, neko je mogao samo biti jednu godinu i još jednu godinu. I nije mogao
27 imati mandate kao što je do tada imao... ne znam... ljudi su određeni na
28 određenim mjestima se zadržavali po deset i više godina.

29
30

1 P: A situacija se promenila 1990. godine stvaranjem višepartijskom
2 sistema. Koja je stranka formirana prva u Hadžićima?

3 O: U Hadžićima je prva formirana Stranka demokratske akcije odnosno SDA.
4 Uostalom, i na nivou Bosne i Hercegovine SDA je prva formirana, mislim u mjesecu
5 maju. Čini mi se polovinom maja. A u Hadžićima je takođe prvo formirana SDA,
6 odnosno posle nje HDZ da bi tek nakon formiranja tih dviju nacionalnih partija
7 bio formiran i SDS.

8 P: Da li ste Vi bili prisutni na tom osnivačkom sastanku SDA u
9 Hadžićima?

10 O: Jesam. Ja i još nekoliko mojih kolega, prijatelja, prisustvovali smo
11 tom sastanku koji je... odnosno, skupu koji je održan u sportskoj dvorani koja
12 je bila dupke puna, prepuna; na kojoj su učestvovali odnosno prisustvovali svi
13 vodeći ljudi tada već osnovane SDA odnosno Stranke demokratske akcije, kao što
14 su: gospodin Alija Izetbegović, gospodin Čengić, gospodin Silajdžić, gospodin
15 Mehmed i tako dalje - da ne nabrajam imena. Ja se izvanredno sjećam te sjednice
16 odnosno tog skupa. Ja sam prisustvovao. Čak i u jednom momentu je jedan moj
17 poznanik mi je došao da me pozove prvi red da sjednem i tako da sam imao priliku
18 da baš vidim i učestvujem na neki način u tom... u tom osnivačkom skupu sa svim
19 onim elementima koje nosi jedan takav skup. Sjećam se dobro i riječi izgovorenih
20 na tom skupu. On je bio sav u... nacionalno obojen, u nacionalne zastave,
21 nacionalne nošnje, govori žestoki, u smislu... sjećam se dobro izjave pokojnog
22 Izetbegovića da je rekao: "Mi smo se bojali za Hadžiće i rekli su nam da je to
23 komunističko gnijezdo na jedan način. Ali ovaj skup potvrđuje da smo osvojili
24 Hadžiće." I tako znači da je taj sav skup protekao u takvoj... u jednoj takvoj
25 atmosferi.

26 P: Koliko je ljudi bilo na tom skupu?

27

28

29

30

1 O: Pa, mislim negde blizu 4.000 ljudi.

2 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Josse, dozvolite da Vas nešto
3 pitam. Vijeće je već čulo iskaze o cijelom nizu općina. Koliko mislite da nam je
4 potrebno pojedinosti u vezi s tim? Jasno je da je u vezi sa stvaranjem stranaka,
5 da su po općinama bili također ogranci tih stranaka formirani, da su došli
6 glavešine, da se tako kaže, da su držali govore. Već smo, ja mislim možda,
7 dvadeset puta čuli da je SDA bila stranka koja se prva formirala, zatim HDZ.

8 Pitam se zapravo, da li je baš od ključnog značaja za ovaj predmet da
9 čujemo da je bilo baš 4.000 ljudi u toj dvorani koji su to slušali i da li je
10 tamo bio prisutan od glavešina taj ili onaj drugi. Ja ne kažem da to nisu važne
11 informacije. Ali, ovo je malo slično kao u onim časopisima za djecu gdje vidimo
12 sliku pa onda trebaju pronaći "a gdje se tu sad nalazi..." - ne znam - neka
13 životinja nacrtana. Kad se nađu ti detalji, onda ovo drugo nije jako bitno.
14 Gledam sad gospodina Harmona da vidim da li on možda ima neki komentar, ali u
15 svakom slučaju, da ste pitali da li je u toj sportskoj dvorani bilo 4.000 ljudi
16 i da je govor držao Alija Izetbegović, pretpostavljam da gospodin Harmon ne bi
17 baš bio uznemiren time i ne bi rekao da sugestivna pitanja postavljate.

18 G. JOSSE: [simultani prevod] Moj prvi komentar je, ako mogu postavljati
19 sugestivna pitanja, bit će svakako brže. Kao drugo, ja ću nastaviti ovako raditi
20 sa ovim svedokom, a u budućnosti ću imati na umu što ste mi rekli kao treće.

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Vi ste... recimo, bila je upotreba ove
2 riječi "osvojili Hadžiće" - to je možda zgodna referenca. Ne želim ja Vas
3 onemogućiti da dobijete neke pojedinosti od svjedoka, ali Vas molim da se
4 fokusirate na ono što je najrelevantnije. Molim Vas, nastavite.

5 G. JOSSE: [simultani prevod] Onda bismo mogli ovako:

6 P: Što se tiče HDZ-a, oni su uglavnom bili u selu ili mjestu Taršin. Je
7 li tako?

8 O: Tarčin, da. Tu je bila i katolička crkva i... njih je inače procenat
9 bio negde oko 3% na području opštine Hadžići. Više su tu živjeli, imali svoje
10 kuće i tu su bili koncentrisani. I znači, taj njihov skup nije ni približan,
11 naravno, skupu koji je imala stranka SDA.

12 P: A nakon toga, osnivački sastanak ili skup SDS-a se održao pred
13 otprilike stotinjak simpatizera? I da se još pozabavimo glavnim akterima iz
14 općine: predsjednik Općinskog odbora SDA je bio izvjesni Mustafa Halilović koji
15 je kasnije postao predsjednik općine nakon izbora. Da li je to tačno?

16 O: Da. Samo što nije Halilović nego Dželilović.

17 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Sudija Hanoteau bi Vam želio postaviti
18 jedno pitanje.

19 SUDIJA HANOTEAU: [simultani prevod] Oprostite što sam Vas prekinuo
20 gospodine Josse, ali prije nego što nastavite sa drugim temama, želio bih pitati
21 svjedoka u vezi sa jednom konkretnom tačkom.

22 Gospodine svjedoče, prije nego što je došlo do višestranačkih izbora i
23 svih okolnosti oko toga, Vi ste nam bili rekli da je tamo postojala muslimanska
24 većina, da je bilo Srba, da je Srba bilo 26% i, koliko smo mi shvatili, bilo je
25 nekih nejednakosti, bilo je toga da su ljudi zloupotrebljavali svoje ovlasti.

26

27

28

29

30

1 E sad, umjesto da se držimo ovako samo općih činjenica, zamolit ću Vas
2 da mi pomognite da stvarno, konkretno shvatim šta se to lokalno događalo. Šta
3 ste Vi lično vidjeli? Tko je mogao na takav način djelovati da izazove napetosti
4 ili možda suprotan primjer? Da li se nešto u svakodnevnom životu vidjelo što je
5 nagovještavalo da će doći do takvih napetosti? Da li ste razumjeli moje pitanje?

6 SVEDOK: Razumio sam pitanje, samo nisam razumio na koji period mislite.
7 Je l' mislite na period prije izbora - znači, izbori su bili u novembru 1990.
8 ili mislite na period od izbora 1990. do izbivanja ratnih sukoba?

9 SUDIJA HANOTEAU: [simultani prevod] Dobro ste me razumjeli. Mislilo sam
10 na period prije samih višestranačkih izbora, prije osnivanja SDA. Dakle, u
11 periodu do osnivanja SDA. Kakvo je stanje bilo; kako su ljudi živjeli? Da li se
12 moglo reći da su ljudi zloupotrebljavali svoje funkcije, da su i Muslimani to
13 radili ili se neko ipak trudio da održi ravnotežu u tom smislu? Hvala Vam na
14 Vašem odgovoru.

15 SVEDOK: Da, razumio sam Vas. Ja sam već rekao: ako imate jednu situaciju
16 da godinama, 20 godina il' - ne znam - 30 godina uvijek predsjednik Komiteta
17 bude iz reda muslimanskog naroda, onda drugi narod osjeća na određen način
18 određenu podređenost. Ili kao što sam rekao: niz privrednih subjekata odnosno
19 preduzeća, moćnih, uvijek imate iz jednog reda. Znam na šta ste mislili.
20 Nacionalna struktura odnosno nacionalni ključ - on se na određen način

21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 zadovoljavao; ali nije bilo isto biti predsjednik opštine i zamjenik
2 predsjednika opštine. Nije bilo biti /sic/ isto predsjednik izvršnog odbora i
3 zamjenik predsjednika izvršnog odbora.

4 Ključ se zadovoljavao na taj način što su se najčešće Srbima davale
5 funkcije manje zanimljive, manje vrijedne, odnosno funkcije...funkcija koju ne
6 broje. Recimo, predsjednik Skupštine je uvijek profesionalac; on ima u rukama
7 pečat, on ima na jedan određen način vlast. Zamjenik je uvijek bio volonter i on
8 je tu... tako je bilo jedno... vladalo jedno mišljenje - on je tu da zadovolji
9 samo taj nacionalni ključ.

10 Problemi su se počeli javljati, mislim otprilike kao i u čitavoj... i
11 čitavoj Jugoslaviji... problemi su se počeli javljat već nekih 1980-tih godina.
12 Ja sam, kažem Vam, 1979. bio komandant omladinske radne brigade. Bilo je tu,
13 kako je tada bilo, promovisano nekakvo bratstvo-jedinstvo. U vojsci JNA sam bio
14 1980. godine. Tada su bile prve demonstracije Albanaca na Kosovu. U 1981., u
15 martu mjesecu. Mislim - iznosim svoje mišljenje, svoj stav - da je od tada na
16 prostorima inače bivše Jugoslavije počelo jedno lagano gibanje, drugačiji
17 pristupi, nesporazumi koji će kasnije je l', kulminirati onim što, što se
18 desilo. Jednostavno primjer bih naveo:

19 Svi mi znamo, ljudi smo, je li, civilizovani, šta jednom narodu recimo
20 znači groblje. Mi smo imali situaciju u Hadžićima, u centru Hadžića, na 50
21 metara od zgrade Skupštine opštine udaljena srpska pravoslavna crkva i na nju se
22 naslanjalo srpsko pravoslavno groblje. Nekome je na um palo da se to groblje,
23 neke 1978., 1979. iseli iz centra da bi se tu napravio jedan stambeni objekat.
24 Razumijete? Srbima je naloženo, zabranjeno je tu bilo dalje sahranjivanje i
25 naloženo je da sve do tada sahranjene uklone, i izvade, i prenesu na druga
26 groblja odnosno lokacije koje su... koje su za to određene. E sad, zamislite,
27 ukloniti tragove jednog naroda, možda u proteklih 100 godina, a to je pod firmom
28 izgradnje novih stambenih objekata, kao da se oni nisu mogli negdje drugdje

29
30

1 gradit nego tu. To Vam navodim kao primer da je postojala... postojala je
2 jedna... tada se već počela javljat jedna bojazan kod Srba da se pomalo
3 malorizuju, da se minimiziraju, da se stavljaju u drugi plan, i tako dalje, i
4 tako dalje.

5 SUDIJA HANOTEAU: [simultani prevod] Hvala, gospodine.

6 G. JOSSE: [simultani prevod]

7 P: Čovjek na čelu HDZ-a je bio izvjesni Velimir Marić?

8 O: Da.

9 P: A SDS-a Ratko Radić?

10 O: Da.

11 P: On je umro prije nekoliko godina, zar ne?

12 O: Umro je on, a umrla mu je i supruga od kancera.

13 P: Vi ste nam rekli da ste se SDS-u priključili nedugo nakon osnivačkog
14 sastanka, dobili ste zaduženja u izbornoj komisiji. Zamolit ću da Vam se sada
15 predoči onaj svežanj dokumenata vezan za Vaš iskaz i da pogledate ono što je pod
16 tabulatorom 1.

17 Ovo je spisak kandidata raznih stranaka koje su sudjelovale na tim
18 izborima. A izbori su, možemo vidjeti, bili 01.11.1990. Ovaj dokument pred Vama,
19 original na B/H/S-u, recite - gdje ste našli taj dokument? Ustvari, dozvolite da
20 drugačije postavim pitanje. Prvo mi recite što je to. Šta je taj dokument?
21 Izgleda da se radi o nekakvoj zvaničnoj publikaciji.

22 O: Da. Ovo je publikacija, odnosno dokument je od 01.11., a izbori su
23 mislim bili 17-og., 17. novembra. Ovo su utvrđene liste kandidata svih stranaka

24

25

26

27

28

29

30

1 koje su učestvovala u izborima 1990. na području opštine Hadžići i ovaj dokument
2 je objavilo tadašnje glasilo grada Sarajeva Večernje novine. Evo gore u lijevom
3 uglu vidite... to je, znači, bilo zvanično glasilo grada Sarajeva i u njemu je
4 objavljen ovaj... ovaj list, je l' -

5 G. JOSSE: [simultani prevod] Zamolit ću, časni Sude, da se dodijeli
6 broj.

7 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Molimo tajnika.

8 SEKRETAR: [simultani prevod] To će biti D103.

9 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Josse, sada znamo gdje je to
10 bilo izdano. Međutim, vidim da ovo nije kompletan spisak. Počinje negdje od
11 pola. Ja ne znam koja je svrha baš da to predočite kao dokazni predmet, ali tu
12 se definitivno vidi da se počinje od druge liste kandidata SDS, zatim treće - to
13 je SDA; četvrta i peta, ali od prve liste imamo zadnjih samo desetak... Ja ne
14 znam, naravno, što Vi namjeravate, tako da ja ne prigovaram. Samo sam to rekao
15 zato što je svjedok rekao da se radi o potpunom spisku kandidata.

16 G. JOSSE: [simultani prevod] Ići ćemo dalje. Hvala na komentaru i
17 potpuno ste u pravu, naravno, časni Sude.

18 P: Nakon tih izbora, rezultati su bili ovakvi: u Skupštini opštine bilo
19 je 50 odbornika, 23 mjesta su dobili članovi SDA, 12 članovi SDP-a, a 11 članovi
20 SDS-a. Dvije male stranke su imale zajedno tri poslanika tj. odbornika. Da li
21 sam u pravu?

22 O: Mislim da je SDS imao 10, a SDP 11. Odnosno, SDA je bio prvi, SDP
23 drugi, SDS treći - po broju... po broju kandidata.

24 P: A HDZ? Ja njih nisam spominjao. Da li su oni dobili koje mjesto?

25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

1 O: HDZ nije osvojio nijedno mjesto.

2 P: A funkcije u općini su bile onda podijeljene u skladu s time.
3 Gospodin Jelavić je postao predsjednik općine. Predsjednik Izvršnog odbora je
4 bio gospodin Samouković iz SDS-a; zatim je sekretar Skupštine bio gospodin Muriz
5 iz SDA. A onda ovo ostalo je bilo podijeljeno između tri Muslimana u Izvršnom
6 odboru i tri Srba. Jesam li u pravu?

7 O: Ovde samo jedna ispravka. Nije Jelavić nego Dželilović koga smo već
8 jednom spominjali. Odnosno, generalno je dogovor bio, mislim na nivou Bosne i
9 Hercegovine, pobjednička stranka je dobivala mjesto predsjednika Skupštine, a
10 druga ili iz reda drugog naroda se obično birao predsjednik Izvršnog odbora kao
11 što je to i ovde slučaj. Znači, SDA je dobila mjesto predsjednika Skupštine, a
12 SDS je dobio mjesto predsjednika Izvršnog odbora. A ostale funkcije su se,
13 znači, u skladu sa dogovorima i postignutim rezultatima dijelile.

14 P: Ako je neophodno, možemo proći kroz neke druge funkcije i govoriti o
15 njima - o kojima se tada donosilo odluka; ali, možda je bitnije da Vijeću kažete
16 nešto o sporazumu o podjeli vlasti koji su stranke sačinile ranije.

17 O: Već sam rekao kako je generalno dogovoreno. I mislim da sam to u tom
18 dokumentu tamo i naveo. Pored ovih dvije vodeće, da tako kažem, funkcije:
19 predsjednika općine, izvršnog odbora; zatim je... SDS je, mislim, dobio još
20 funkciju načelnika ili sekretara, kako su se tada zvali, za urbanizam i
21 građevinarstvo i sekretara Sekretarijata narodne odbrane.

22 P: Dozvolite da Vas prekinem. Krivica je vjerojatno moja. Mislio sam da
23 mi kažete nešto o sporazumu o podjeli vlasti. Dakle, pritom sam mislio na način

24

25

26

27

28

29

30

1 na koji bi se trebalo dalje rukovoditi općinom, a ne zapravo koje su funkcije
2 dobili koji ljudi. Da postavim to drugačije: kako je izgledala suradnja između
3 stranaka nakon izbora kako bi se moglo osigurati da rad općine funkcionira
4 glatko? To ispričajte, molim Vas.

5 O: Pa, u početku, na... sjećam se dobro... Skupštine - ja, naime, nisam
6 bio izabrani odbornik - međutim, u skladu sa stranačkim dogovorom, sekretari
7 opštinskih odbora stranaka su mogli da prisustvuju skupštinama, skupštinskim
8 zasjedanjima; mogli su da učestvuju u radu Skupštine, s tim što nisu imali pravo
9 glasa. Znači, nisu mogli odlučivati. To je bio dogovor. Svi su prisu... ovaj...
10 sve političke partije su znači, imale pravo da njihov sekretar prisustvuje tim
11 sjednicama.

12 Prva skupština, konstitutivna, je protekla tako - u skladu sa utvrđenim
13 dogovorima koji su bili vrlo teški, vrlo naporni - odma' se vidjelo da teško
14 dolazimo do određenih rešenja, je l'... Poseban problem je, dobro se sjećam,
15 izbio oko sekretara Skupštine opštine jer određeni odbornici iz reda različitih
16 partija su stavili primedbu na njegovu validnost, odnosno na to da li je
17 kvalifikovani kandidat. Al', eto i to se... i to se nekako prevazišlo i imenovan
18 je sekretar, sekretar Skupštine.

19 Možda kada bi... mogu da konstatujem ovako, prvo, da je u mje... u 1991.
20 godini znači, održano mislim svega šest skupština opštine i da je svaka...svaka
21 skupština je bila sve teža i teža. Odnosno, sve se teže i teže dogovaralo
22 oko...oko nekih rešenja, odnosno, oko svih onih životnih pitanja kojima je
23 Skupština...Skupština raspravljala. Mislim da je Stranka demokratske akcije
24 valjda, osjećajući se kao jedan veliki pobjednik, željela da promjeni sve do
25 tada naslijeđene kadrove. Odnosno, skupštine su se najviše na tome zasnivale
26 samo da neke smjene, neka nova imenovanja i tako dalje, i tako dalje. Znači,
27 teško je po samom konstituisanju Skupština je u narednom periodu vrlo teško
28 funkcionisala, ali nekih šest skupština, do mjeseca oktobra, čini mi se, 1991.
29 godine, se održavao kakav-takav - kako bi rekao - konsenzus; i donosile su se
30 one odluke koje Skupština treba da donosi odnosno... mada ih je donosila sa

1 određenim problemima. A tada su, u oktobru mjesecu, problemi kulminirali, i tada
2 su odbornici Srpske demokratske stranke napustili skupštinsko zasjedanje.

3 P: Malo ste daleko unapred otišli, ali sada ću Vam postaviti pitanje o
4 dva konkretna problema, a zamolit ću Vas da kraće odgovorite. Kao prvo, da li je
5 bilo poteškoća u pronalaženju novih ljudi i smjenjivanja kadrova u određenim
6 sektorima u kojima je općina imala kontrolu? Na primjer, recimo, kada je riječ o
7 zdravlju ili obrazovanju.

8 O: Da. Pa ja sam upravo u prethodnoj izjavi... izjavi mislio da time sve
9 govorim kada sam rekao da je stranka ta željela sve da smjenjuje. Recimo,
10 primjer najdrastičniji je bio primjer škola. Na području opštine Hadžići bile...

11 PREVODILAC: Molimo svjedoka da samo malo sporije priča. Hvala.

12 SVEDOK: ...ovaj, bile su četiri škole. Znači, tri osnovne škole i jedna
13 srednja škola. Sticajem okolnosti, na tim mjestima je raspored bio takav kakav
14 je bio. Odnosno, mi, Srpska demokratska i Srbi su inače imali problema sa
15 kadrovima i mi nismo bili baš za jedan takav koncept za... da sve što smo mi
16 naslijedili, da to sve smijenimo i da to - kako bi to rekli - metlom pometemo;
17 dok je Stranka demokratske akcije, znači, imala sasvim drugačiji koncept. Čak je
18 htjela da smjenjuje i kadrove u onim institucijama za koje nije bila nadležna
19 Skupština opštine kao što je na primjer srednjoškolski centar. Njihov osnivač je
20 bio Grad Sarajevo i mi nismo imali tu nadležnosti. Ili kao što je bio Dom
21 zdravlja gdje mi također nismo imali nadležnosti nego je imao grad. I oni u tom
22 smislu insistiraju na potpisivanju jednog sveopšteg sporazuma po kome bismo sve
23 posmenjivali što se smijeniti može i ako se to pita nas, i ako se to ne pita
24 nas. Znači, mi smo se tu potpuno konceptualno razilazili.

25 Mi nismo željeli, prvo, da ulazimo u ingerencije koje nisu naše i nismo
26 željeli da bez ikakvih razloga sve naslijeđene kadrove posmjenjujemo. E to je
27 bio osnovni razlog sukoba... sukoba mišljenja i sukoba... i nemogućnosti
28 donošenja određenih rješenja.

29 P: A kada je riječ o mobilizaciji u vezi sa ratom u Hrvatskoj - na koji
30

1 način su strane u Vašoj općini se bavile tim pitanjem?

2 O: Pa vidite, rat u Hrvatskoj svakako ima uticaja na cijelu Bosnu i
3 Hercegovinu, a prema tome i na nas u opštini Hadžići, posebno s aspekta da smo
4 se mi graničili sa opštinom Kiseljak, Kreševo, Busovača. To su, znači, bili
5 većinski hrvatski dijelovi. Znači, na sve je ovaj rat u Hrvatskoj, po mom
6 mišljenju, na određeni način nosio nemir i... i... ovaj... uticao. U tom smislu,
7 jedan od osnovnih kamenja spoticanja - pored ovih problema koje sam ranije
8 istakao - je bila i povećanost, zbog ovih razloga o kojima sam govorio, povećane
9 radnje i aktivnosti oko mobilizacije rezervnog sastava policije. Mi na toj
10 skupštini koju smo napustili smo zahtijevali da se Skupština informiše od strane
11 lokalnih vođa policije o tome kakav je nacionalni sastav odnosno struktura
12 policije i rezervnog sastava policije - jer smo mi došli do podataka da je on
13 narušen, odnosno da je za nekih 4% - kol'ko se sjećam - 5% bio u korist
14 Muslimana.

15 E sad, zamislite taj nemir koji se pojavljuje kod Srba - i onako su u
16 manjini - e sad ta se policija drastično broj povećava njen i još se povećava
17 procentualno više u korist Muslimana nego Srba. Jednostavno, pitali smo se
18 zašto? Zašto nam se oduzme procent, odnosno, zašto se uopšte tolike snage
19 mobilišu u policiju? To nam nisu dozvolili ni da se uvrsti u dnevni red. Mi smo
20 to tražili, znači, da se kao informacija stavi da o njoj raspravljamo.
21 Preglasani smo bili i to je isto jedan od razloga bio da su odbornici SDS-a od
22 oktobra mjeseca prestali da prisustvuju skupštinama.

23 P: Da biste naglasili ono što ste htjeli reći, Vi ste napisali jedno
24 pismo koje ste uputili raznim novinama i tako dalje, a to je pismo potpisao
25 predsjednik Kluba poslanika ili odbornika SDS-a - ustvari su potpisali gospodin
26 Janić i gospodin Radić. Je li tako?

27

28

29

30

1 O: Da.

2 P: To možete naći pod tabulatorom 2.

3 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Molim tajnika -

4 SEKRETAR: [simultani prevod] To će biti D104.

5 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Josse, taj spisak kandidata -

6 da li ćete se njime još baviti?

7 G. JOSSE: [simultani prevod] Ne.

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Onda, to je prevedeno na Vaš zahtjev?

9 G. JOSSE: [simultani prevod] Da.

10 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ja se pitam koja je svrha, mislim, ako

11 nas je obavijestio o ishodu i da su Muslimani dobili više funkcija - zbog čega

12 nam treba tih šest stranica imena koje neko treba otipkati - osim ako nema nešto

13 konkretno što je bilo različito? To je bila jedna općina gdje se jasno moglo

14 vidjeti da su svi kandidati HDZ-a došli iz određenog sela što, naravno,

15 potkrepljuje iskaz u kojem se vidi da su u tom selu živjeli oni. Ali, kakva bi

16 uloga mogla biti to što mi znamo da je broj 25 na listi SDS bio neko, ako tome

17 nećete posvećivati više pažnje. Ja mislim da je prevođenje, kopiranje, čitanje

18 toga, da je to sve gubitak vremena. Naravno, još uvijek mogu od Vas čuti da

19 postoji neki razlog. A još na kraju, ovo nije zaključeno.

20 G. JOSSE: [simultani prevod] Dozvolite, mogu li samo -

21 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ne želim previše vremena da gubimo.

22 Jednostavno me to iznenađuje.

23 [Odbrana se savetuje]

24

25

26

27

28

29

30

1 G. JOSSE: [simultani prevod] Gospodin Krajišnik je ovde istakao nešto
2 što će možda biti relevantno kasnije. No, samo da kažem još i ovo: ja preuzimam
3 potpunu odgovornost. I u mojoj odbrani, odnosno strategiji, ovo je bio prvi
4 dokument koji smo dali CLSS-u na prevođenje i bili smo tako zadovoljni što smo
5 dali to mnogo ranije nego što je svedok trebao da se pojavi. I mislim da je
6 možda, eto, to bio prosto preterani entuzijazam i da smo zbog toga to podneli.
7 Izvinjavam se zbog toga.

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Pa prva devojka se ljubi samo jednom,
9 prvi put.

10 G. JOSSE: [simultani prevod] Časni Sude, potrebno mi je sada da me
11 instruirate. Naime, dokument pod brojem 2 je dosta dugačak. I ja, naravno, znam
12 da će Sudsko veće pročitati ovaj dokument kad dođe za to vreme, ali bih hteo da
13 zamolim svedoka da on to sada rezimira.

14 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da, mislim da je to dobra ideja. A tokom
15 prve pauze mi ćemo pročitati prevod ovog dokumenta.

16 G. JOSSE: [simultani prevod] Gospodine Banduka, Vama je ovaj dokument
17 poznat, je li tako?

18 O: Da.

19 P: Hoćete li, molim Vas, da nam ukratko kažete o čemu se tu radi? Da o
20 tome informišete uvaženo Sudsko veće?

21 O: Pa, vidite: dokument je, prije svega, upućen široj javnosti. U njemu
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 su sadržane sve one primedbe odnosno sve ono što je pratilo prethodna
2 skupštinska zasjedanja. Znači, nesporazumi, nemogućnosti dogovora, doglasavanje,
3 majorizacija i tako dalje. Odnosno, u nemogućnosti da se postižu daljnji
4 dogovori na Skupštini - kao što sam to već istakao, odbornici SDS-a su napustili
5 skupštinsko zasjedanje - Skupština je nastavila daljnji rad bez predstavnika
6 SDS-a. Šta je bio cilj ovog dokumenta? Znači, da upoznamo širu javnost, da
7 upoznamo javnost da se neregularni uslovi u Skupštini dešavaju. Odnosno, da
8 neregularni uslovi postoje za rad Skupštine. A da mi ne želimo da se naše
9 napuštanje shvati kao nekakva opstrukcija ili, ne daj Bože, koji drugi vid
10 nekakve političke borbe. Nego smo, znači, time željeli zaista da širu javnost -
11 a to je jedini način bio - znači, preko određenih glasila da uputimo to otvoreno
12 pismo u kome ćemo pojasniti naše stavove, u kome ćemo pojasniti naše ponašanje,
13 odnosno, ono što sam i u prethodnom izlaganju govorio. Znači, u ovom aktu, u
14 ovom saopštenju su iznesene sve te činjenice i dokazi, i naša razmišljanja, i
15 naši strahovi, i naše bojazni da će takvim radom Skupština pretvoriti se u nešto
16 drugo, a to se pokazalo i samom činjenicom: zamislite u takvim rovitim
17 vremenima, kad predstavnici jedne partije, koja je ušla u koaliciju sa drugom
18 partijom, napuštaju potpuno zasjedanje, a da koalicioni partner se ne obazire na
19 to nego već tada ima situaciju da su Muslimani iz drugih partija prišli njima i
20 postigli skupštinsku većinu - jer odbornici SDA sami nisu mogli izglasavati bilo
21 kakvu odluku na Skupštini jer su imali 23 svoja glasa.

22 Znači, to je naša suština bila - htjela... koju smo htjeli ovim pismom
23 da ukažemo da smo mi potpuno na marginu jednu stavljeni, da drugoj strani uopšte
24 nije više stalo do nas. E to je, mislim, bila suština ovog našeg saopštenja.

25 P: A da li je to saopštenje bilo štampano u *Oslobodjenju*, objavljeno?
26
27
28
29
30

1 O: U... u *Oslobođenju* se ne sećam... vidite... i *Oslobođenje* se već tada
2 već polarizovalo bilo. To više nije bio list koji je odražavao nekakvu
3 uređivačku politiku sva tri konstitutivna naroda nego je više išao na ruku
4 nekima. Sjećam se dobro da je *Ekspres Politika* beogradska, izdanje za Bosnu i
5 Hercegovinu, da je objavila ovo pismo. A mi smo kasnije, čak nekoliko puta i
6 pisali *Oslobođenju* - odnosno, i usmeni i... kontaktima pokušavali da se
7 izdejstvujemo da se ovo pismo objavi. I čak smo se pozivali na zakon o štampi
8 koji je govorio o tome da u ovakvim situacijama mora se odgovoriti našoj želji.
9 Međutim, koliko se ja sjećam - mada ne bih sigurno tvrdio - da *Sarajevsko*
10 *Oslobođenje* ipak nije objavilo pismo.

11 P: A u vreme napuštanja opštinske Skupštine, da li ste Vi lično osetili
12 na svojoj koži bilo kakvo zastrašivanje od strane političara iz drugih
13 političkih stranaka?

14 O: Vidite, to moram malo da pojasnim. Naime, posle te skupštine koju smo
15 mi napustili, održala još jedna skupština. I mi smo se na našem Klubu odbornika
16 dogovorili - ljudi nisu htjeli dalje da idu jer je ta skupština počela na sve
17 više da liči... nego na skupštinsku jednu ozbiljnu..., jednu instituciju. I onda
18 je dogovor bio... - pa sam ja otišao jedini na Skupštinu opštine... i da još
19 jednom iznesem ove naše zahtjeve i da pokušamo da dođemo do nekakvog dogovora,
20 da se bar dogovaramo. Znate šta? Bila je jedna ružna atmosfera. Bio sam prozvan.
21 Jedan smijeh je nastao. Jedan je odbornik ustao i rekao mi: "Ma idi ti pa
22 treniraj četnike, a nećeš više ovde učestvovati u radu.", i tako dalje, i tako
23 dalje.

24 I tražio sam zaštitu i od predsjednika Skupštine. Međutim, ta se
25 Skupština zaista pretvorila u jedan cirkus. Naravno, ja sam napustio Skupštinu i
26 mislim da se ta Skupština... znači, ta višenacionalna Skupština nikada više nije
27 sastala.

28 P: A SDA je tada uspostavila organizaciju koja se zove Savet odbrane. Je
29 li tako?

30 O: Pa ja se sjećam... to povezujem sa ovim poslednjim što sam rekao;

1 to je, znači da se Skupština nije sastajala jer nastali su i određeni problemi
2 među... neću reć među samo odbornicima SDA - nego i iz ove partije SDP u kojoj
3 je bilo većina isto tako Muslimana, vjerovatno zbog prigovora da ipak nije dobro
4 koje /sic/ su oni činili SDA-u da radi Skupština bez...bez SDS-a, a već se p...
5 nekakve političke prilike prilično počele usložnjavat. Oni su, ne znam ni ko ni
6 kako, na jedan neformalan način konstituisali to, maltene ko grupa građana - to
7 nekak'o Vijeće odbrane kome se, kol'ko se sjećam, jednom i ja prisustvovao,
8 ali... to... time se vjerovatno željelo prikrivati ta praznina koja je nestala
9 nefunkcionisanjem i nesastajanjem Skupštine, pa eto... ko... nek' bilo kakav
10 organ uopšte, iako to nije nikakav organ bio, radi. Mislim da je to namjera i
11 želja bila i tako se i ponašalo.

12 P: A šta su Srbi, kakve su informacije, ako su ikakve informacije...
13 naime, kakvih je dokaza bilo, koje su Srbi u to vreme primali o formiranju
14 paravojnih grupa i to formiranju koje su vršili Muslimani?

15 O: Pa, vidite, prva stvar ono što sam već istakao: znatno se povećava i
16 drastično se povećava broj rezervnog... rezervnog sastava policije. Mi, Srbi
17 većina su počeli da sumnjaju jer - zamislite kad u takvim vremenima neko nešto
18 organizuje bez vas, normalno da... da... da... da... ne možete da imate
19 poverenje u to. Dalje, već se javno govorkalo i pričalo po gradu da je već u
20 optičaju nekakva Patriotska liga, Zelene beretke... U našoj blizini, odnosno na
21 području Tarčina je postojao jedan centar škole unutrašnjih poslova i... i,
22 prije izbora. Znači, godinama je tu bio jedan centar za obuku kadrova, ovi...
23 MUP-ovi, odnosno policajaca i tako dalje. S obzirom da Srba tu nije bilo, da je
24 to bio jedan ograđeni logor - ustvari je to nekada bila bolnica, pa je negdje
25 nekih desetak godina prije rata pretvorena u školu unutrašnjih poslova, odnosno
26 u školu MUP-a, kako sam već rekao - imali smo određene informacije odnosno tako
27 se maltene na sav... na sav glas po cijelom gradu pričalo kako se gore vrši
28 obuka tih pripadnika... tih paravojnih formacija koje nisu bile zvanično niti u
29
30

1 sastavu MUP-a nit' u sastavu tadašnje vojske - da su se tu obučavali.

2 P: A kada je reč o naoružavanju obeju strana kako se rat približavao,
3 kakve je to imalo posledice odnosno kako je to delovalo na opštinu s obzirom na
4 njenu blizinu raznim skladištima oružja i vojnim kasarnama?

5 O: Da... Na području opštine Hadžića bilo je ovako... četiri, četiri
6 vojna objekta ili četiri kasarne. Najveća od njih bila je kasarna u Žuno... u
7 Žunovnici - to je nekih dva-tri kilometra od samog centra grada. I ona je bila u
8 podnožju planine Igman i prostirala se na nekih, ne znam, možda i 300 duluma ili
9 30 hektara površine. Mnogo je tu bilo vojnih magacina koji su ukopani pod
10 zemljom i tako dalje, i tako dalje. Zatim je bila kasarna u selu Ušivak, zatim
11 kasarna u Krupskoj Rijeci i kasarna za obuku akademaca odnosno pitomaca vojske
12 u... u Pazariću.

13 Posebno ta kasarna u Žunovnici, koliko mi je poznato, u nju je bilo
14 pohranjeno i dosta oružja od Teritorijalne odbrane. Znae, pored JNA, oružana
15 nekakva sila je bila i Teritorijalna odbrana kao nekakav niži, odnosno nekakav
16 drugi vid naoružane sile. I kol'ko mi je poznato, tu je bilo uskladišteno i
17 njihovo oružje, odnosno, koliko se sjećam, nekom naredbom tadašnjeg
18 Sekretarijata tadašnjeg za narodnu odbranu Jugoslavije, to oružje, tu smješteno
19 i stavljeno pod nadležno... odnosno čuvali su i obezbeđivali vojnici koji su
20 boravili u toj kasarni. Odnosno, ta kasarna i nije bila ništa drugo nego samo
21 skladište oružja koje su obezbeđivali vojnici.

22 E sad, s obzirom da je kasarna bila tako locirana i da je to već period
23 1991. odnosno s ovim, s ovom problematikom već ulazimo i u 1992. godinu, kasarnu
24 je bilo izuzetno teško obezbeđivat. To, mislim, svaki laik lako može zaključiti.
25 Toliko oružje i toliki objekti koncentrisani na takvo jedno mjesto, okolo je sve
26 šuma i planina, pružali su izvanrednu mogućnost mnogima da bez nekih velikih
27 problema i provale u te magacine i da iznesu oružje i da ga voze i tako dalje, i
28 tako dalje. Dok ove dvije kasarne koje sam pomenuo, ova u Krupskoj Rijeci -
29 takođe je u njoj bilo, kol'ko se sećam, pohranjeno oružje i od Teritorijalne
30 obrane. Ona je bila u potpuno muslimanskom okruženju i nju su i napali 12-og,

1 čini mi se, maja. Po kasnijim podacima - te podatke znam; posle preko Crvenog,
2 Međunarodnog crvenog krsta kad su vršene razmene - tu kasarnu je obezbeđivalo
3 svega 12 vojnika od koga /sic/ su dva poginula. Ovi su 10 bili u zarobljeništvu
4 i kasnije su ovaj... preko Međunarodnog crvenog krsta i razmijenjeni.

5 Znači, ovo govorim zbog toga da ne idu neke teze koje se često plasiraju
6 javnosti i ovom... i postdaytonskom i prijedaytonskom periodu da Muslimani nisu
7 imali oružja, odnosno taka... takva koncentracija kasarni i tako loša
8 obezbeđenost je, bar na našim prostorima, pružala mogućnost da se svi maltene
9 nelegalno, ili legalno, naoružaju - kako hoćete.

10 P: Samo još jedno pitanje u vezi sa tim. U Pazariću, koja vrsta
11 naoružanja je tamo bila pohranjena?

12 O: U Pazariću kasarni - ne bi znao nešto o tome reći, međutim, rekao sam
13 već: to je bila, kako smo mi to znali...zvali, to je bio vojni poligon. Tu su se
14 školski... školska kasarna - možda je najbolji izraz to, gdje su se obučavali -
15 i ja sam kao rezervista išao u tu kasarnu... tu su vršena gađanja, kojekakve
16 obuke pješadijske i tako dalje, i tako dalje. I ona je takođe bila u potpunom, u
17 potpunom okruženju. Međutim, koliko je meni poznato, odnosno kasnije - ponovo ću
18 se na to malo i vratiti - u tu kasarnu je onda, kad se vojska počela povlačiti
19 iz Hrvatske, premješten jedan - kako se zvao - mislim da se zvao artiljerijski
20 puk vojske iz Zadra koja je... a sama riječ "artiljerijski" valjda govori o tome
21 da je to bila vojna formacija koja je imala teško naoružanje. A zna se šta je
22 puk. Razgovarao sam lično sa jednim čovjekom koji je bio vrhunski majstor za
23 naoružanje i koji je izašao iz te kasarne kad su izašli iz vojnici JNA. Jer
24 poznato je da je JNA, je li, se povukla iz Bosne i Hercegovine - mislim 18.
25 maja, a ta kasarna je ostala u okruženju, mislim, negdje 7. ili 8. juna - da su
26 se povukli oficiri, odnosno da su im dozvolili, muslimanska strana, da izađu jer
27 je u toj kasarni zatečeno negde blizu 300 pitomaca koji su mahom bili iz Srbije
28 odnosno Jugoslavije. Čak mislim da je bilo tu i pitomaca koji su obučavani iz

29
30

1 drugih zemalja. Odnosno, koji su bili na školovanju na akademijama i tu su
2 vršili te praktične, praktičnu nekakvu, nekakvu obuku.

3 I znači, ta je kasarna iseljena ljudstvom, odnosno pokazivanju tog
4 čovjeka koji se zvao Vidojević Branko, svo naoružanje teško i sve što je bilo je
5 ostalo, ostalo u toj kasarni u Pazariću.

6 P: A s obzirom na stanovništvo, bar kad se radi o srpskom stanovništvu u
7 Hadžićima, tada je zavladao strah, zar ne - dakle, krajem 1991., 1992. godine i
8 postavljene su straže kako bi... i organizovano je po raznim delovima opštine,
9 je li tako?

10 O: Da, kako se situacija generalno, na nivou tadašnje te naše zajedničke
11 države, Jugoslavije, usložnjavala, naravno, to je se dešavalo manje-više na
12 svakoj opštini. Svako je se počeo da plaši svakoga. Ja sam živio u Hadžićima, a
13 moja mater je godinama tezgu na pijaci držala u centru Sarajeva, na Grbavici,
14 tako da smo... znači, iznosila je mliječne proizvode, zeleniš, i tako dalje.
15 Najmanje dva puta sedmično smo išli u Sarajevo.

16 Znam da sam jednom prilikom brojao - ne bi se mogao sjetiti datuma - od
17 mjesta gdje sam ja živio pa dok dođemo do Grbavice u centru Sarajeva, smo
18 prolazili po 14, 15 tih punktova - što srpskih, što muslimanskih. Znači, već se
19 stvara, krajem godine, odnosno početkom 1992., stvara se jedno totalno
20 nepovjerenje, jedan strah u kome se svak' svakog boji i svak' na svakoga sumnja.

21 P: A u političkom smislu, šta su Srbi odlučili da urade u tom trenutku?

22 O: Pa vidite, taj, taj period od, znači, izlaska Srba iz Skupštine,
23 vođeno je dosta raznih razgovora i dogovora, neformalnih - ono što smo maloprije
24 spominjali - to neko fantomsko Vijeće odbrane, pa neko formirano Građansko
25 vijeće, pa se sastajali ljudi, domaćini, predstavnici političkih partija u
26 nekakvoj želji da se očuva kakav-takav mir, da se pokuša doći do nekih rješenja.
27 Al', generalno situaciju, generalno situacija, je li, je uslovljavala nekakve

28
29
30

1 dalje, nekakve dalje postupke i radnje i na samoj našoj opštini.

2 P: A onda da Vam pomognem, sledeći potez je bilo osnivanje sopstvene
3 Skupštine?

4 O: Da. Mi smo, kao što sam rekao i u uvodnom dijelu kad smo govorili,
5 kada smo govorili o osnivanju političkih partija, da je SDS poslednji osnovan i
6 da je on bio nekakva više reakcija odnosno jedna, ne znam kako bi se tačno
7 izrazio, potreba da se narod organizuje - tako. I tada više nismo vidjeli
8 mogućnosti: Skupština ne funkcioniše, prestao je da Skupštine funkcioniše
9 Izvršni odbor, Srbi napustili onu policiju - i aktivni i rezervni sastav,
10 Muslimani već ranije odbili da idu u JNA, odbijaju da idu u... u... u... ovaj...
11 sve vidove, ove, rezervnog sastava vojske. Neovlašteno je, mislim, general
12 Efendić naredio mobilizaciju Teritorijalne odbrane, čini mi se negde, ako se
13 sećam, negde početkom aprila meseca, jer mi smo još tada bili država koja je...
14 koja je u sastavu - nije proglašena još nezavisnost Bosne i Hercegovine. Zatim
15 dešava se i ono nesretno ili... ubistvo srpskog svata na Grbavici - to je za
16 mnoge Srbe bio ovaj..., mnogi ga Srbi tretiraju kao početak rata. Odnosno, u
17 drugim dijelovima Bosne i Hercegovine ste već imali krvave sukobe: na području
18 Kupresa, na području opštine Brod i tako dalje. Znači, sve to usložnjava i
19 dovodi u... u... u... kako bih rekao, jedno stanje haosa kompletnu opštinu i
20 njeno okruženje. Iz tih razloga i nemogućnosti da se bilo šta dogovorimo,
21 ovaj... Srbi su se sastali - najugledniji, najviđeniji domaćini, spontano se
22 okupili u toj... u tom prostoru 11. aprila i proglasili svoju... svoju...
23 odnosno proglasili srpsku opštinu, kojom su više željeli da stave do znanja
24 srpskom narodu da se... da ga... da nije prepušten sâm sebi zbog toga što ništa
25 u vlasti ne funkcioniše. I da se okupe jedni oko drugih, odnosno da se okupimo i
26 da zaštitimo svoje interese i da drugoj strani postanemo, na neki način,
27 partneri. Jer mi kažemo: od napuštanja Skupštine, niko nije osećao za shodno od
28
29
30

1 tih zvaničnika da kaže: "Čekaj, odite Srbi, predstavnici SDS-a da sjednemo, da
2 se pokušamo nešto dogovoriti, da popravimo neku situaciju." Znači, iz tog je
3 proizašla naša ta nužda. Iz nužde je, znači, nastala ta srpska opština Hadžići.
4 Odnosno, proglasili smo je da bismo još jednom, ponavljam, pokušali na taj način
5 da sa suprotnom stranom kao partneri razgovaramo o svim problemima koji su nas
6 pritiskali.

7 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Sudiya Hanoteau bi hteo da postavi jedno
8 pitanje.

9 SUDIJA HANOTEAU: [simultani prevod] Vi ste upravo pomenuli tri
10 incidenta: Grbavica, Kupres i opština Brod, i to ukratko. Molim Vas da nam
11 ukratko, ne prepričavajući u detalje, objasnite šta se događalo u te tri
12 opštine. Šta se tačno tamo dogodilo? Hvala.

13 SVEDOK: Ja samo znam iz onoga što smo mogli tada vidjeti u sredstvima
14 informisanja, odnosno, što smo mogli vidjeti u štampi, a to je - ne bih da ni
15 prepričavam ni da ja ulazim u... u... u... detalje, ali znam da je krvi bilo.
16 Znam da je poginulih bilo u Kupresu, znam da je poginulih bilo u Sijekovcu. Evo
17 smo nedavno mogli da u svim sredstvima informisanja nađemo da se tek sad
18 pronalaze određene žrtve koje su tada ubijene, mislim već u martu mjesecu 1992.
19 godine. E to je... A tadašnja ta, samo da završim re...rečenicu, ljudi, to je,
20 morate nas shvatit, Balkan je to: tamo se lako glasine šire. Tamo nema šta u to
21 vrijeme niste mogli da čujete i nema ko, ko se koga nije plašio: "Ovi će doći
22 odavde...", "Ovi..." - maltene da su se prenosile priče da će se i neki, maltene
23 i vanzemaljci pojaviti, da će nekoga napasti. Ja se sjećam - samo ću Vam jedan
24 detalj... tako u tim silnim barikadama i pokušajima dogovaranja, ja sam do
25 zadnjeg dana tako bio u toj nekoj poziciji želje.

26 Da sam jedno veče otišao u jedno susjedno selo sa komandirokom policije i
27 da sam došao - a nije mi prvi put bilo da tu dođem - bila je jedna prostorija u
28 sred sela koja je služila za okupljanje; to su se... to su se zvali društveni
29
30

1 domovi. I kada sam došao i ušao u taj prostor gdje je bilo nekih, možda
2 tridesetak ljudi, svi su bili u uniformama rezervne policije, svi su bili
3 naoružani. Poznavao sam tog čovjeka izuzetno, odnosno komšije smo bili. Pitao
4 sam ga: "Šta je ovo Sedik? Šta je ovo ovoliko? Što će ovol'ki ljudi naoružani
5 pored puta?" Kaže: "Pa nije to zbog vas. To je da ne bi, znaš, sa strane neko
6 došo." Ja sam se našalio: "Pa neće valjda neko iz Srbije ili Hrvatske neko doć'
7 da nas napadne ovde?" Oću da Vam kažem da je to bio jedan neobjašnjiv strah koji
8 niko nije mogao ukloniti.

9 I sva ta okupljanja, odnosno ovo proglašavanje srpske opštine samo bilo
10 u cilju zaštite, obične fizičke zaštite; strah, bojazan od nečega i od nekoga.

11 SUDIJA HANOTEAU: [simultani prevod] Vi niste odgovorili na moje pitanje.
12 Vi ste pomenuli tri incidenta. Ja sam Vas zamolio da nam kažete o kojima se
13 tačno radi jer Vi ste govorili o venčanju, odnosno svatovima na Grbavici, zatim
14 ste govorili o incidentu u Kupresu i u Brodu. Pa Vas ja pitam: o čemu se tu
15 radilo jer to su bila tri različita događaja, tri faze. Hvala. Možete li nam to
16 samo ukratko, u dve, tri rečenice reći?

17 SVEDOK: Da. Događaj nije bio na Grbavici nego... niste me možda dobro
18 razumjeli - ja sam išao do Grbavice, a događaj je bio pred starom pravoslavnom
19 crkvom na Bašćaršiji gdje su se vjenčavali srpski svatovi, odnosno srpski bračni
20 par zbog toga što je Srbin, koji je sina ženio nosio srpsku zastavu je ubijen.
21 Danas se vrši suđenje..., evo, i sad je u toku proces u Sarajevu protiv
22 izvjesnih lica koja su osumnjičena da su ubili tada srpskog svata i oteli mu
23 srpsku zastavu. Znači, smetalo je samo što je srpska trobojnica. A ovom... o
24 ovom sam Vam... na ovo kad pominjete Kupres. Kupres nije na području naše
25 opštine. Kupres je opština u srednjoj Bosni. 'Oću da kažem, sa tim sam htio da
26 kažem... ili Bosanski Brod isto - opština na rijeci Savi.

27 Htio sam da kažem da je već bilo sukoba, da je već poginulih, da je već
28
29
30

1 krvi proliveno i da je to nešto što usložnjava situaciju i što unosi novi strah
2 i novi nemir. Normalno kad na televiziji vidite - ljudi na 50 kilometara od Vas
3 ginu, vode se krvavi sukobi - pa šta ćete i Vi? Normalno da će Vas strah i
4 panika hvatat.

5 SUDIJA HANOTEAU: [simultani prevod] I poslednje pitanje: Vi ste nam
6 govorili o krvoproliću. Da li se prolivala samo srpska krv ili su se prolivale i
7 hrvatska, muslimanska krv? Dakle, ko su ti ljudi koji su ginuli tad?

8 SVEDOK: Pa naravno, nije se jedna prolijevala krv. Ako su se u Kupresu
9 sukobili Srbi i Hrvati, pa prolila se krv i na jednoj i na drugoj strani. Ili ne
10 znam, u Brodu, ovo što sam spomenao...spomenuo u Sarajevu, odnosno stara
11 pravoslavna crkva. Tu je samo prolivena srpska krv. A tamo, kad govorimo u
12 sukobu - pa valjda su dvije strane u sukobu - to se podrazumijeva.

13 Ja sam samo o tom govorio kao o jednom faktoru, nečemu što utiče na
14 ono... na nemir, na situaciju koja podiže tenzije i situaciju u kojoj ljude
15 hvata strah i nagoni ih na nekakvo samoorganizovanje i tako dalje.

16 SUDIJA HANOTEAU: [simultani prevod] Hvala gospodine.

17 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Josse, kad pogledamo na sat,
18 da li bi ovo bio pogodan trenutak?

19 G. JOSSE: [simultani prevod] I te kako.

20 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Prvo ću zamoliti poslužiteljicu da
21 izvede gospodina iz sudnice. Imaćete pauzu od pola sata otprilike.

22 [Svedok se povlači]

23 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Josse, čini se da ovaj svjedok
24 ima sklonost da priča podugačke priče. Strane 26 i 27 transkripta - tamo su
25 postavljena jedno ili dva jednostavna pitanja. Saznali smo koja su vojna
26 postrojenja bila blizu neke ceste, šume... Da li je bilo lako ubaciti se unutra,

27

28

29

30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

1 nešto ukrasti, da li se neko povukao, da li je bilo kadeta? Nakon dvije strane
2 još uvek nismo saznali da li je oružja i kakvog oružja..., da li je bilo šta
3 ukradeno. Da li je došlo do napada 12.05.? To znamo, ali ko? To je nejasno. Da
4 li se radilo o vojsci, jer je 12. maj period kad su se još pripremali za oružanu
5 borbu, čini se. Sve naoružanje koje je ostalo nakon JNA, nakon 18. maja... -
6 jasno je da je to ostalo, ali nakon toga je to neko uzeo. A tko - to ne znamo.
7 Ja sam mislio da je bit Vaša pitanja se ticala naoružavanja Muslimana. Međutim,
8 nakon dvije stranice odgovara, a bez Vaše intervencije, mi još uvek ne znamo
9 ništa. Zbog toga bih Vas zamolio da se fokusirate na činjenice, u onoj mjeri u
10 kojoj je to naravno moguće, kao i da vodite svjedoka ako on počinje se previše
11 zadržavati na općenitim pitanjima.

12 G. JOSSE: [simultani prevod] Ja ću učiniti šta mogu. Vijeće je bilo
13 sklono da prekine kada sam ja postavljao direktna pitanja. Znali ste prekoriti
14 malo svjedoka na blag način, uputiti ih da samo odgovaraju na pitanja. Zamolit
15 ću da to napravite kad on tako zaluta.

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da, suci su nažalost pred dilemom: nisu
2 sigurni da li prekidaju iskaz jer nisu sigurni da li ono relevantno će doći u
3 sljedećoj rečenici. To je nešto što Vi bolje znate. Ja ću Vam pomoći ako svjedok
4 nastavi ovako, ali glavna odgovornost je ipak na Vama. A ja ću Vam, u svakom
5 slučaju, pomoći kada je to neophodno i dati Vam svu podršku.

6 G. JOSSE: [simultani prevod] Hvala.

7 Samo da spomenem još jednu stvar. Imam jednu ideju: bilo bi dobro da svi
8 imaju kartu Hadžića. Bit će lakše kada budemo gledali vojna dejstva koja su se
9 tamo tokom 1992. odvijali - ukratko, nadam se.

10 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Možemo donijeti dokazne predmete. Tamo
11 su karte svih općina iz okoline.

12 Prekidamo sa radom do 16.20h.

13 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Ustanite, molim.

14 ... Početak pauze u 15.54h

15 ... Sednica nastavljena u 16.29h

16 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Ustanite, molim.

17 Izvolite sjesti.

18 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ja se izvinjavam zbog toga što kasnije
19 počinjemo. Neka hitna pitanja su se javila, a to se zna dogoditi poneki put

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 17-og novembra. Naime, riječ je o danu kada počinje novi mandat /prevod
2 engleskog transkripta: "za nove suce"/ i za suce koji su ponovno izabrani. Morao
3 sam se malo posvetiti tome pa zbog toga kasnimo.

4 Izvolite, gospodine Josse.

5 G. JOSSE: [simultani prevod] Hvala. Vrijeme nije bilo potrošeno uzalud.
6 Zahvalan sam Vam, kolegi gospodinu Harmonu - kao što ćete uskoro saznati jedan
7 od dokumenata koje je svjedok donio, Tužilaštvo već ima prijevod tog dokumenta
8 tako da će biti lakše kasnije. Zahvalan sam mom učenom kolegi i njegovom
9 osoblju. Sada bih htio zamoliti svjedoka da okrene tabulator 4 ovih dokumenata.
10 A dok se to traži, dozvolite da objasnim o čemu se radi. Tabulator 4 je svjedok
11 dao prije dolaska. Mi smo to dostavili CLSS-u, službi za prijevod, i kao što se
12 jasno vidi iz indeksa, oni su rekli da je to bilo nečitko. I da budem fer,
13 stvarno jeste bilo nečitko. Kada je svjedok stigao, mi smo prošli kroz dokument
14 i pronašli smo jedan primjerak koji je bio puno čitkiji. Nema sumnje da će CLSS
15 moći prevesti dokument kada to sada dostavimo.

16 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da.

17 G. JOSSE: [simultani prevod] Ja sam siguran da sad mogu postaviti i
18 sugestivna pitanja.

19 P: Gospodine Banduka, tabulator 4 - riječ je o proglašenju srpskom narodu
20 opštine Hadžići. I tu se srpskom narodu objašnjava da je situacija s kojom su
21 oni suočeni teška u opštini, objašnjava se zbog čega je formirana Skupština

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 opštine, govori se ko su predsjednik, potpredsjednik i sekretar, govori se o
2 formiranju srpske policijske stanice, štaba Teritorijalne odbrane, o komandantu
3 tog štaba i o razlozima iza tih odluka. Zatim, govori se o zahtjevu za općom
4 mobilizacijom i poziva se na mir. Da li je to dobar sažetak, gospodine, onog što
5 je sadržano u ovom dokumentu?

6 O: Da.

7 P: Da li ste Vi bili uključeni u sastavljanje tog dokumenta?

8 O: Da.

9 P: Koji su bili ciljevi ljudi koji su ovo sastavljali, uključujući i
10 Vas? Što ste imali namjeru postići ovim dokumentom?

11 O: Kao što sam rekao - samo jedna rečenica vezano za ovu...ovaj je
12 proglas znači, uslijedio nakon održavanja Skupštine srpskog naroda od 11. marta
13 na kome /sic/ su bili predstavnici svih političkih opcija, svih partija,
14 predstavnici s mjesnih područja i tako dalje. Znači, sva komponenta srpskog
15 naroda je bila na ovom skupu i cilj nam je bio, prije svega, jedna
16 transparentnost, odnosno obaveštenje narodu da smo uradili to što smo uradili na
17 jedan iznuđen način, kako to uvod... u uvodnom dijelu kažemo. Znači, da smo to
18 uradili radi zaštite srpskog naroda i očuvanja mira ili bar pokušaja očuvanja
19 mira; i time želimo da obavijestimo javnost da se ništa ne radi... - kako bih
20 rekao - da to ne radi neka grupica ili... ili... ili jedan dio, nego da se
21 obavijesti narod u tom smislu da nam je samo želja zaštita i očuvanje mira.

22 P: Kako ste raspodijelili ovaj proglas?

23 O: Pa dijelili smo ga manje-više preko ljudi. Pošto su ljudi, je li,
24 svakodnevno dolazili i okupljali se tu; maltene dijelio se materijal iz ruke u

25

26

27

28

29

30

1 ruku. Nije... to je bio neki najefikasniji način da... primjera radi, da jedan
2 čovjek za svoje selo ili za svoju ulicu, za svoj kvart, uzme određeni broj ovog
3 proglosa i da ga podijeli ostalim stanovnicima da bi se upoznali sa njim.

4 P: Na dokumentu se ne navodi neki konkretan datum. Tu se govori o
5 osnivanju Skupštine od 11. aprila. Da li se Vi sjećate kada je sastavljen
6 dokument?

7 O: Pa neposredno poslije održavanja Skupštine. Ovako, Skupština je bila
8 subotom, koliko se sjećam. Znači, već, mislim u ponedjeljak da je bio gotov
9 proglas jer se u nedjelju opet sastala jedna grupa, odnosno tamo smo i
10 konstituisali nekakav savjet kao savjetodavno tijelo jer mi nismo, bukvalno
11 mogli tada preuzeti ulogu nekog organa u jednom klasičnom smislu nego je
12 formirano jedno savjetodavno tijelo koje će svakodnevno pratiti, analizirati,
13 procjenjivati situaciju, davati savjete, razumijete, upućivati poruke
14 stanovništvu. I mislim da je to neposredno nakon Skupštine, možda nekih dva ili
15 tri dana - nije sigurno neki duži rok.

16 P: A što se tiče same Skupštine, osnivačka sjednica se održala u
17 kulturnom i sportskom centru u Hadžićima. Je li tako?

18 O: Da.

19 P: Drago Milošević je bio izabran za predsjednika?

20 O: Da.

21 P: On zapravo nije ni bio član SDS-a? A Dragan Kapetina?

22 O: On nije bio. Kapetina ne.

23 P: On je izvorno bio u SDP-u.

24 O: O kome smo govorili, tabular, je li, broj 1 - kol'ko se sjećam -
25 tabulator iz koga je vidljivo da su tu bili, na ovoj osnivačkoj skupštini,
26
27
28
29
30

1 predstavnicima svih političkih opcija među Srbima. Također je sekretar Skupštine,
2 Gengo Ratko, nije bio, nije bio iz reda SDS-a.

3 P: Bilo je tu još nekih imenovanja koja se navode ovde, uključujući i
4 načelnika policije i komandira?

5 O: Da.

6 P: To savjetodavno tijelo, Srpski savjet, savjetodavni odbor ili vijeće
7 opštine Hadžići, to tijelo je također osnovano 11. aprila. Je li točno?

8 O: Da.

9 P: Vi ste bili član toga organa?

10 O: Da.

11 P: I koja je bila namjena tog tijela, organa?

12 O: Pa, osnovna funkcija tog tijela je bila... Kao što sam rekao,
13 osnivačka skupština je izabrala ovo što je izabrala. Međutim, nije se mogla
14 Skupština svakodnevno sastojati. To je veliki broj ljudi. Preko 100 ljudi je
15 bilo, pa je prvenstveno taj savjetodavni organ formiran da bi na neki način
16 zamjenjivao ovu... zamjenjivao Skupštinu. Odnosno, kao što je... u nekim
17 mirnodopskim uslovima imate vladu, da li opštinsku, da li nekog većeg nivoa,
18 koja radi i funkcionira u periodu između zakazivanja skupština. I uloga mu je
19 bilo da se, je li, kao što smo i rekli u tom proglasu, kao što sam i istakao, da
20 prati situaciju, da smiruje situaciju, da vodi dalje razgovore sa predstavnicima
21 drugih naroda oko ovih pitanja o kojima smo ranije govorili.

22 P: Pogledajte onda, molim Vas, tabulator 5.

23 G. JOSSE: [simultani prevod] Ali prije toga, časni Sude, zamolit ću da
24 se dodijeli privremeni broj ovom dokumentu pod tabulatorom 4.

25

26

27

28

29

30

1 SEKRETAR: [simultani prevod] To će biti D105, časni Sude.
2 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Hvala.
3 G. JOSSE: [simultani prevod] Dakle, sada ovo što je pod tabulatorom 5.
4 SEKRETAR: [simultani prevod] To je D106, časni Sude.
5 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Hvala.
6 G. JOSSE: [simultani prevod] Dakle, situacija je ovdje ista. Svjedok je
7 pronašao malo bolji primjerak i ja se nadam da će služba za prijevode moći to
8 prevesti, ali ja to ne mogu garantirati.
9 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Pa, naizgled barem, moglo bi se
10 prevesti. Možda ne sve, ali veći dio.
11 G. JOSSE: [simultani prevod]
12 P: Ovo je, gospodine Banduka, riječ je o informaciji koja je podijeljena
13 srpskim građanima ili građanima srpskog naroda 27. aprila 1992. Je li to tačno?
14 O: Da.
15 P: Kada pogledate kraj dokumenta, ko je potpisao taj dokument?
16 O: Savjetodavno tijelo - ovo o kome smo maloprije govorili - je
17 formiralo jednu komisiju - koju smo zvali komisija za informisanje, koja je
18 znači bila dužna da distribuira ovakve vrste proglašenja, odnosno, informacija i da
19 u tom smislu informiše ovo savjetodavno tijelo odnosno kasnije krizni štab kad
20 je formiran.
21 P: Da sad samo na brzinu ispričamo šta se nalazi... ovde se ljudi
22 pozivaju da ispunjavaju svoje obaveze u odnosu na opštinu time što će se
23 priključiti ili pristupiti Teritorijalnoj obrani; zatim da bi trebalo uvesti
24 propise slične onima koji vrede u ratnom stanju. Spisak pripadnika Teritorijalne
25 obrane bi se trebao napraviti. Zatim se bavi pitanjima komunikacije. Ali poziva
26
27
28
29
30

1 se i na dalje razgovore sa SDA kako bi se izbjegao rat. Traži se ravnopravan
2 tretman i spominje se dobrotvorno društvo "Dobrotvor".

3 O: Da.

4 P: Recite, koja je bila namjena ovog dokumenta?

5 O: Pa namjena i ovog dokumenta je bilo, znači, da se informiše narod, da
6 se suzbije dezinformacije, da se suzbije glasine, da... On je više na jedan
7 način na koji pojašnjava narodu - kroz nekol'ke rečenice se to vidi - da se ne
8 čini ništa loše, da pokušavamo da ovladamo situacijom. Taj... taj organ, odnosno
9 taj savjetodavni organ kroz ovu komisiju, znači. A što se tiče ovog humanitarnog
10 društva "Dobrotvor" - društvo "Dobrotvor" je formirano na nivou čitave Bosne i
11 Hercegovine. Ono je naravno imalo ogranke svoje i po ostalim opštinama jer tada
12 već, već pomalo imamo čak i izbjeglica. Imamo ljudi koji iz... iz drugih
13 dijelova opštine već se tu negdje povlače kod rodbine il' tako dalje, a imamo
14 već i iz onih dijelova koji... koji su već zahvaćeni i u blizini ratnim
15 sukobima.

16 Recimo, imali smo situaciju već 24. čini mi se, aprila, na Ilidži, koja
17 je naša susjedna opština, koja je udaljena od nas svega nekih 10-12 kilometara,
18 da je došlo do sukoba između Srba i Muslimana na području oko nekog zdravstvenog
19 centra i da je već bilo tada... Znači, 24. aprila je već, sa podacima kojima ja
20 raspolazem, šest poginulih Srba. Znači, u komšiluku takorekuć se već vode
21 određene borbe ili incidenti kako ih već 'oćemo da nazovemo i znači, mi sa ovim
22 pokušavamo - kako bih rekao - da bar, uslovno rečeno, da bar Srbe stavimo na
23 neki način pod nekakvu kontrolu, da ne čine ništa što će drugima naškodit, da ne
24 potežu za incidentima ako nema potrebe za to, itd., itd. Znači, smisao toga je
25 bio u tome.

26 P: Otprilike u to vrijeme je formiran i jedan krizni štab?

27

28

29

30

1 O: Da.

2 P: Molim da sada pažljivo poslušate moje pitanje i odgovorite samo na
3 ono što Vas pitam. Kao prvo, zbog čega je formiran taj krizni štab?

4 O: Iz nužde, iz straha. Iz potrebe da se zaštiti narod od svakih
5 eventualnosti.

6 P: Tko je formirao krizni štab? Drugim riječima, tko je donio odluku da
7 se krizni štab treba formirati?

8 O: Pa na... o tome je bilo govora i na osnivačkoj ovoj skupštini.
9 Međutim, cijenili smo da nije bilo još potrebe za tim. Kasnije je to ovo
10 savjetodavno tijelo donijelo nekakvu takvu odluku. Odnosno, poučeno i nekim
11 ranijim iskustvima, i u dotadašnjim zakonima na nivou bivše Jugoslavije,
12 postojali su... taj termin "kriznog štaba" koji se aktivirao i pravio u uslovima
13 elementarnih nepogoda, velikih nesreća, velikih kriza itd. Taj krizni štab je
14 više imao neku, kako bih rekao, tehničku ulogu, da to nešto koordinira, da
15 usmjerava, da prati situaciju, da snima stanje šta se dešava jer, kao što sam
16 već istakao, ništa ne funkcioniše. Nekakvi ti zajednički organi potpuno su
17 prestali da funkcionišu.

18 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Samo jedno razjašnjenje, molit ću, rekli
19 ste: "Na temelju ranijih iskustava." Mislite na iskustva koja su bila nedavna u
20 to vrijeme ili o nečem što se bitno davnije događalo? Ne morate mi iznositi
21 detalje, samo mi recite o čemu se radi.

22 O: Da. To je uobičajeni termin bio, kažem, za krizne situacije da se
23 pravi Krizni štab. U slučaju zemljotresa, u slučaju poplave, u slučaju bilo
24 kakve nepredviđene situacije.

25 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dakle, to prethodno iskustvo o kojem ste
26
27
28
29
30

1 govorili, koje ste spomenuli, mislili ste zapravo na ustavno, zakonodavno... -
2 ili ste mislili na nešto praktično?

3 O: Da. Pa možda dijelom i jedno i drugo. Recimo, najčešće su na tim
4 područjima bile poplave. U slučaju poplava formirao bi se na nivou opštine
5 krizni štab.

6 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Kada se zadnji put to dogodilo? Takvo
7 formiranje kriznog štaba?

8 O: Ne bih znao tačan datum, ali poplave su bile na tim prostorima
9 uobičajeno za svako skoro... svaku jesen.

10 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] To znači da je svake jeseni bio formiran
11 krizni štab? Da li sam Vas dobro shvatio?

12 O: Neću reć' svake jeseni, ali kadgod su bile poplave formiran je krizni
13 štab.

14 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Sada mi je jasno ovo što ste govorili o
15 Vašem iskustvu.

16 Možete nastaviti, gospodine Josse.

17 G. JOSSE: [simultani prevod]

18 P: Koliko je bilo ljudi koji su bili u tom kriznom štabu?

19 O: Pa, krizni štab se na... prvi put kad je formiran bilo je dvadesetak
20 ljudi. Ali kako je situacija nalagala, njegov je sastav ponekad se i mijenjao
21 jer su razne okolnosti i uticale. Recimo, desilo se da neko ode, da... da... da
22 ode... Desilo se i to da su određeni članovi kriznog štaba kad je izbio sukob
23 ostali na muslimanskoj teritoriji - bili su u zatvoru čitav rat, pa smo onda
24 vršile određene popune, je li....

25 P: Gospodin Radić je bio predsjednik kriznog štaba, da li je to tačno?

26

27

28

29

30

- 1 O: Da.
- 2 P: Vi ste bili u kriznom štabu, je li tako?
- 3 O: Da.
- 4 P: Koliko dugo je taj krizni štab funkcionirao?
- 5 O: Pa, koliko se sjećam, negdje već krajem maja smo se na tom
- 6 savjetodavnom tijelu dogovorili odnosno razmatrali mogućnost da se, koliko-
- 7 toliko, konstituišu ovi organi u skladu sa odlukama Skupštine. Odnosno da se
- 8 formira izvršni odbor kako bi prestala funkcija kriznog štaba i mislim da je on
- 9 negdje, negdje do 20-og, možda, juna 1992., da je dotle egzistirao.
- 10 P: Prema Vama, kada je u Hadžićima počeo oružani sukob?
- 11 O: Oružani sukob mi uzimamo kao zvaničan termin... to je 11. maj 1992.
- 12 godine kada su... kada je došlo do žestokog napada muslimanskih snaga na centar
- 13 Hadžića u kome su ostali svi Srbi, a Muslimani -
- 14 P: Samo malo. Zaustavite se na trenutak. Mene samo zanima datum početka
- 15 rata. Jer želim da se prije toga vratimo na 8. maj. To je bila zadnja stvar koja
- 16 je predstojala, koja je dovela do rata. Da li sam u pravu?
- 17 8. maj je značajan dan za Srbe, je li tako? Dio đurđevdanskih blagdana?
- 18 P: Da.
- 19 O: Šta se dogodilo 8. maja, molim Vas, 1992. godine?
- 20 P: 6. maj je i moja krsna slava. Mnogo Srba pravoslavaca slavi 6. maj. I
- 21 ja sam bio kući, proslavljao sam slavu onako kako se to radi, a 8. maj je bio
- 22 treći dan Đurđeva dana; Markov dan - tako se zove taj praznik pravoslavni na
- 23 koji Srbi idu puno na groblje. Odnosno posvećuju groblje. Posvećen je, znači,
- 24
- 25
- 26
- 27
- 28
- 29
- 30

1 mrtvima. To jutro su - po pričanju, ja nisam bio prisutan jer, kažem, to je bio
2 treći dan moje slave, a kuća mi je bila u blizini groblja, pa svi oni koji bi
3 došli na groblje, obično bi svraćali kod nas na kafu, na ručak itd. - i to jutro
4 su Muslimani blokirali ulaz u Tehnički remontni zavod sa kamionima, sa
5 kojekakvim barikadama - jer to znam zato što je moja snaha bila pošla na posao i
6 još neke njene kolegice i vratile se jer nisu mogle... jer smo mi, znači, kad bi
7 išli u centar Hadžića, prolazili pored remontnog zavoda. E tada je, koliko mi je
8 poznato, došlo do određenih -

9 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Pitanje je bilo jednostavno: šta se
10 dogodilo 8. maja? A Vi ste počeli pričati cijeli niz pojedinosti o tome šta je
11 bilo sa Vašom snahom... Recite šta se dogodilo 8. maja općenito. Ako bude
12 gospodin Josse htio nešto dalje znati, on će to Vas znat pitati.

13 O: Znači, 8. maja su Muslimani blokirali ulaz u Tehnički remontni zavod,
14 jedno preduzeće koje je imalo preko 1.000 radnika. Znači, otvorene... otvorene
15 barikade, barikade u kome je odvojen dio opštine od drugog dijela.

16 G. JOSSE: [simultani prevod]

17 P: Da li je bilo otvaranja vatre toga dana?

18 O: Pa ne bih... ne bih znao to tačno reći. Jer rekao sam već, ja sam bio
19 kući.

20 P: Pređimo onda na 11. maj. Prije nekoliko trenutaka ste nam se spremali
21 ispričati kako je zapravo počeo sukob po Vašem mišljenju.

22 O: Pa, sukob je počeo - prije toga samo rečenicu - da su u tom nekom
23 periodu od ta poslednjih nekoliko dana pred taj 11. maj, da je većina Muslimana

24

25

26

27

28

29

30

1 napustila centar Hadžića i koncentrisala se na prostore Pazarića i Tarčina. I to
2 jutro 11. maja izvršili su napad na centar Hadžića preko brda Tinova, preko sela
3 Kasatića i na kasarnu Žinovnica o kojoj sam ranije govorio.

4 P: Mislim da bi bilo dobro da pogledamo kartu kako biste nam mogli to
5 bolje objasniti.

6 G. JOSSE: [simultani prevod] Zamolit ću Vijeće da uzme primjerak karte
7 Hadžića. Ja mislim da bi bilo barem jedna... Svjedoku će trebati jedan
8 primjerak. Hvala samo mojim kolegama koji su nam omogućili ovaj cijeli niz
9 primjeraka da se podijeli.

10 P: Gospodine Banduka, ovo žuto što se može vidjeti područje na karti, to
11 je samo mjesto, Hadžići?

12 O: Da. Da.

13 P: Kamo su Muslimani otišli tih nekoliko dana prije 11. maja?

14 Možda da Vam daju pokazivač?

15 O: Naj... je l' me čuju kad...

16 Znači, otišli su u - evo ovdje vidite pravce - Dupovci, i dalje naravno,
17 prema Trčinu i Pazariću. A jedan dio je izlazio ovde gdje vidite Griviće,
18 Vrančiće, u pravcu Kiseljaka i Lepenice.

19 P: Na trenutak zanemarite kartu. Kad kažete "otišli su" - ko je otišao,
20 muškarci, žene, djeca, stoka? Kako i tko je sve otišao?

21 O: E sad, pošto sam ja živio, kao što sam rekao, u Drozgometvi, to je
22 taj pravac prema Lepenici, odnosno Kiseljaku, kiseljačkoj opštini. To su...
23 svjedok sam bio -

24 P: Zaustavite se samo malo. Pokažite gdje je ovo Vaše mjesto. Mi nismo
25 dobro čuli kako se zove.

26 O: Jes' da je teško izgovorit - Drozgometva.

27

28

29

30

1 P: S Vama bih se složio. Nema problema.

2 O: Drozgometvu nemate na karti ovde. Drozgometva je nastavak ovdje gdje
3 imate na karti Griviće. Znači, idete dalje ovom plavom linijom. Vrančići su s
4 lijeve strane, Bare su s desne strane. A Drozgometve ovdje na karti nemate.

5 P: Pokazali ste nam otprilike gde se to nalazi. Vi ste tamo bili, je li
6 tako?

7 O: Da.

8 P: Šta ste videli vlastitim očima?

9 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Josse, samo za zapisnik da
10 kažemo: svedok je pokazao na područje koje se nalazi na severo-zapadnoj ivici
11 ovog žutog područja koje predstavlja Hadžiće. A sada biste mogli da nastavite i
12 možda biste i Vi mogli isto tako da postupate, gospodine Josse. Dakle, u kom
13 smeru su se Srbi -

14 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Mislite Muslimani?

15 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. U kom smeru su Muslimani otišli?
16 Mislim da su neki otišli u pravcu Grivića i Vrančića i u pravcu... i sad taj deo
17 mi je promakao. Jedna reč tu nedostaje. To je takođe bilo u severozapadnom
18 smeru. Kada se izade iz opštine Hadžići, a blizu mesta koje je blizu granice sa
19 Vrančićima.

20 G. JOSSE: [simultani prevod] Da li sam ja dobro razumeo, gospodine
21 Banduka? Da ste Vi rekli da su Muslimani otišli takođe i u jugozapadnom smeru?

22 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Možda bi nam svedok ponovo mogao
23
24
25
26
27
28
29
30

1 pokazati na karti u kom su pravcu Muslimani otišli. Molim Vas da ponovo to
2 pokazivačem pokažete, gospodine Banduka.

3 O: Da. Rekao sam. To su dva pravca. Evo ovdje imate Dupovci, pa gore
4 dalje grad Zovik, to je jedan pravac. I to je, ustvari, komunikacija putna. A
5 drugi pravac je, znači, centar Hadžića preko Žutog, pored Grivića, prošli su
6 kroz Drozgometvu. Pored mene su prolazili, čitave kolone... I taj pravac je
7 znači, išao prema Kiseljaku.

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U redu. Samo da sada to rekapituliramo.
9 Svedok je najpre pokazao u smeru jugozapada i to uz ovu plavu crtu koja
10 predstavlja reku, a zatim čisto na zapad. A potom je dalje pokazao od sela
11 Hadžići u severozapadnom smeru ka Grivićima i Vrančićima. Možete nastaviti.

12 G. JOSSE: [simultani prevod]

13 P: Gospodine svedoče, kao što ste nam rekli, Vi ste bili u svom selu,
14 kod kuće. I šta ste videli?

15 O: Vidio sam čitave kolone ljudi sa traktorima, sa kamionima, sa stokom,
16 sa svom nekakvom pokretnom imovinom koja je mogla da se ponese sa sobom. Sretao
17 sam, razgovarao s ljudima, pričao. Ljudi idu, odnosno Muslimani odlaze, Srbi
18 ostaju tu gdje su. Evo, da lično kažem, nisam... ne znam gdje bih išao. Nisam
19 imao gdje da idem. Ostao sam tu kod svoje kuće.

20 ...Da bi, znači, po nekakvom završetku, da uslovno kažem, tog procesa
21 izlaska, 11. juna ujutro... 11. maja, pardon, uslijedio napad sa ovih dijelova
22 odnosno ovih pravaca o kojima sam govorio. Odnosno, ovdje kad vidite na karti
23 gdje sam Vam pokazao Griviće - u zaleđu Grivića je jedna... brdo, brdo neke
24 nadmorske visine 1.000 metara - Orman; i isto tako, tim brdom, šumskim putevima
25 su ljudi mogli da izađu i da odu u Tarčin i Pazarić. Znači, i na te... na te

26

27

28

29

30

1 lokalitete na kojima su se koncentrisali.

2 P: Možda je to očito, ali mislim da bi trebalo da nam kažete zbog čega
3 su Muslimani otišli?

4 O: Pa, po nekom mom mišljenju, odnosno po događajima koji su uslijedili,
5 da je postojao plan. Plan je bio evakuisati imovinu, evakuisati djecu, evakuisati
6 žene, evakuisati nejač, odnosno prijeći u druge dijelove koji su bili većinski
7 muslimanski, a onda se organizovati i izvršiti napad na Hadžiće. Jer to... to
8 govori. To je to. Pet-šest dana smo svi gledali kolone ljudi kako odlaze. Ne
9 zna... nije da ne zna niko što odlaze. Ali, pitamo se zašto odlaze? Jeste da je
10 napeta situacija o kojoj smo govorili prethodovala, ali svi su pokušaji nekog
11 razgovora time završeni.

12 I odma' nakon tih nekoliko dana usleđuje, uslijedio je napad... napad na
13 centar Hadžića gdje su Srbi ostali jer nisu... jednostavno ne zna gdje da ide,
14 nismo... nismo imali gdje da idemo.

15 P: A na šta je taj napad pre svega bio usmeren? Koje mesto unutar
16 Hadžića?

17 O: Pa vidite, Hadžići ovde na karti... to je najuže jezgro opštine
18 odnosno uži centar. To je centar koji je možda prečnika neka tri kilometra.
19 Znači, napad je uslijedio na strogi centar gdje su... gdje je većina Srba
20 ostala. Nisu napuštali to. A uslijedio je, znači, iz ovog pravca - e ovde
21 imate... na.... samo malo... nema ga. Evo, imate Tinovo brdo. Evo. Ovde je bio
22 najžešći napad. Tu su već to jutro pale prve žrtve.

23 I ovdje vidite selo - imam li njega ovdje? Samo malo... nema ga. Evo
24 ima... Kasatići. Znači, svi ovi dijelovi su već na neki način stavljeni pod
25 muslimansku kontrolu, odnosno koncentracija Muslimana iz centra Hadžića se za
26 nekoliko dana prenijela na te prostore i onda usleđuje taj napad o kome govorim.

27

28

29

30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

1 P: A koliko je bio uspešan taj napad?

2 O: Napad... napad sa aspekta Muslimana nije bio uspješan jer je... jer
3 je napad odbijen. Mada smo mi imali poginulih, a po nekim saznanjima do kojih...
4 do kojih smo kasnije došli, imala je... i muslimanska strana je imala... imala
5 svoje gubitke.

6 P: U redu. Nedugo zatim je određeni broj Muslimana bio uhvaćen. Je li
7 tako?

8 O: Vidite... maloprije sam govorio o mišljenju koje je vladalo među nama
9 da je to bio organizovan plan. U ovom centralnom dijelu u kome je ostala... u
10 centralnom dijelu Hadžića u kome je ostao najveći broj Srba odnosno jednostavno
11 Srbi koji su živeli na tom... prostorima, na nekoliko lokaliteta su bile
12 koncentrisane i ovaj... muslimanske snage, odnosno muslimanski živalj.

13 I u toku tih sukoba tog dana, na jednom lokalitetu koji smo zvali
14 Kovačevići, naselje, došlo je, naravno, do pucanja i do borbi i po nekim mojim
15 kasnijim saznanjima, tu je bilo 12 muslimanskih vojnika koji su bili obučeni svi
16 u crne uniforme. Ali bilo je zanimljivo da u skladu sa onim što sam prethodno
17 govorio, da u tom naselju niko se /nerazgovetno/ nije bio zatečen. Znači, nije
18 bilo niti žena, niti djece, niti bilo koga. I oni su tada djelovali nama, po
19 nekim našim razmišljanjima, kao nekakva peta kolona. U skladu sa ovim o čemu sam
20 govorio, da su planirano izašli, da su se planirano izvukli vrlo brzo i
21 evakuisali svu imovinu, pokretnu i nepokretnu, a onda sa svim snagama udarili na
22 centar odnosno udarili na ono što je ostalo u Hadžićima.

23 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Harmon, izvolite.

24 G. HARMON: [simultani prevod] Svedok stalno govori "on je čuo to",
25 "saznao je to". Možda bi nam mogao reći ko je izvor tih informacija.

26

27

28

29

30

1 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Josse, pitajte onda to
2 konkretno. Kada svedok kaže "verujem da je to bilo sve..." ili "verovali smo da
3 je to bilo sve pripremano", hoćete li, molim Vas, da ga pitate zbog čega su to
4 verovali?

5 G. JOSSE: [simultani prevod] Pa ja sam to pokušao već ranije. A pokušat
6 ću ponovo. Mislio sam da to možemo pojednostaviti jer zaključke koje je svedok
7 izvodio - on je to praktično rekao - o onome što se događalo od trenutka kada su
8 krenuli i kada... i onaj napad koji je pre toga prethodio...

9 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Možda ću ja pitati onda svedoka.

10 Dakle, da li verujete da je to bilo na osnovu toga što su Muslimani
11 napuštali u koloni ili je bilo nekih drugih razloga zbog čega ste to verovali?

12 O: Pa prvenstven je to razlog bio što ste Vi rekli. Jer ako neko ode pa
13 se treći dan vraća oružjem i napada, ja ne znam šta bih drugo mogao zaključiti.
14 Apsolutno logičan zaključak. I nemam šta to od koga da čujem - što je postavio
15 tužilac - nego sam vidio kolone na tom pravcu o kojem sam govorio, gdje sam ja
16 živio... da bi se isti ti, vojno sposobni, za tri dana napali na mene koji smo
17 ostali... na nas koji smo ostali.

18 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. Da. Da. U redu. Vi onda sada znači,
19 dodajete da oni koji su otišli da su sada se našli među napadačima. Da li je bio
20 još neki razlog zbog čega ste verovali da je to sve bilo planirano?

21 O: Pa to je bio osnovni razlog.

22 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U redu. Sudija Hanoteau ima još jedno
23 pitanje za Vas.

24 SUDIJA HANOTEAU: [simultani prevod] Vi ste nam pokazali gde ste se
25 nalazili... odnosno, da li možete da nam pokažite gde je Vaša kuća bila?

26 SVEDOK: Vidite gdje su...

27 SUDIJA HANOTEAU: [simultani prevod] Molim Vas, sa pokazivačem.

28 SVEDOK: ...hm. Može ovamo. Ovde. Evo otprilike tu. Gdje imate Griviće,

29

30

1 imate Vrančiće s lijeve strane, a ovo, crvena linija, to je put prema mojoj
2 kući. Znači, ona se ne bi mogla ovde još vidit. Još dalje...

3 SUDIJA HANOTEAU: [simultani prevod] Hvala. Na dan odnosno uoči napada,
4 govorim o 10. maju, šta se događalo 8. maja, 9. maja? Da li ste Vi odlazili tada
5 u centar Hadžića?

6 SVEDOK: Ne. Ja sam bio, rekao sam, 6. maja mi je bila slava, i u te dane
7 nisam. Možda i 15 dana nisam.

8 SUDIJA HANOTEAU: [simultani prevod] U redu. A kada ste poslednji put
9 bili u Hadžićima, u centru Hadžića?

10 SVEDOK: Bio sam... mislim da sam bio to jutro 6. maja jer mi za slavu
11 nosimo u crkvu ono što se nosi. Nosi se žito da se osviješta i to jutro sam bio.
12 Pošto je slava, gosti dolaze itd. - znate već kako - odnosno, ako znate.

13 SUDIJA HANOTEAU: [simultani prevod] U redu. A kada je reč o oružju,
14 kakvo naoružanje, koje vojnike ste videli u gradu? Dakle, ko se nalazio u gradu
15 ujutro 5. maja? Pritom mislim na vojsku, na naoružanje i na vojnike.

16 SVEDOK: Nema tu vojske. Imate rezervnu policiju. I oni su jedini koji su
17 na ulici bili naoružani. Vojske je nešto... odnosno to bilo po ovim kasarnama
18 koje su obezbjeđivane, a tog dana nije bilo na ulici vojske. Odnosno, vojske,
19 vojske dugo nema tu. Odnosno -

20 SUDIJA HANOTEAU: [simultani prevod] U redu. Da sad pitam ovako... Dakle,
21 Vi ste rekli da ste videli 10. maja kolonu ljudi, Muslimana, koji su napustili
22 selo Hadžići. Jesu li to bili civili? Da li ste videli neko naoružanje tada?
23 Jesu li ti ljudi...?

24

25

26

27

28

29

30

1 SVEDOK: Samo oni koji su bili u sastavu rezervne policije, muslimanske
2 rezervne policije, i koji su imali te uniforme. One su plave bile. Kao što je
3 inače imala policija, sa nekom drugom nijansom. A sad da vidite neko šta vozi u
4 nekom prevoznom sredstvu, da li vozi oružje ili ima oružje - ne bih mogao o tom
5 govoriti. Odnosno, ne bih rekao da sam vidio. Jedino ti koji su bili, koji su
6 bili uniformisani.

7 SUDIJA HANOTEAU: [simultani prevod] U redu. A kada kažete da je 11. maja
8 došlo do napada na centar Hadžića, i to iz onih područja koje ste nam pokazali,
9 šta ste Vi lično videli, a šta ste čuli?

10 SVEDOK: Nerazumljivo mi je pitanje. Šta sam trebao još? Na šta mislite
11 šta sam vidio?

12 SUDIJA HANOTEAU: [simultani prevod] 11. maja je došlo do napada. I taj
13 napad je bio nedaleko od mesta gde ste Vi živeli, je li tako? Dakle, šta ste Vi
14 videli, Vi lično? Čemu ste bili očevidac? Šta ste čuli toga dana?

15 SVEDOK: Pa pucnjava. Napad je uslijedio, rekao sam, iz pravaca koji...
16 koji su pretežno gusta šuma, obrasla. Pucanje iz svih oružja po centru grada i
17 po dijelovima, po obodima grada, granatiranje, razumijete?

18 SUDIJA HANOTEAU: [simultani prevod] Oprostite što Vas prekidam,
19 gospodine, ali šta ste Vi videli ili čuli? Vi lično?

20 SVEDOK: Pa čuo sam pucnjavu. Odnosno pucalo je sa svih strana. Ne znate
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 odakle puca. Hadžići su, rekao sam, to je... to je prečnik tri kilometra. Ja sam
2 doduše bio udaljen nekih, od moje kuće, od centra, nekih 4,5 kilometra, ali to
3 je opšta pucnjava bila na sve strane, dimi se već..., pogođenih objekata od
4 granata itd., itd.

5 I u toku dana... ja sam se u toku dana, negde možda oko dva sata,
6 gledajući od moje kuće prema centru Hadžića, lijevim obodima, bilo je tu ovih
7 raznih seoskih puteva, popeo sam se tu na jednu uzvišicu od koje se moglo
8 vidjeti pravci napada /sic/, sa koje se moglo vidjeti pravci napada odnosno,
9 vidite svojim očima da se sa brda Tinova iz šume puca iz svih vrsta oružja,
10 centar se granatira, selo Kasapići se isto odatle moglo da vidi... ovaj... isto
11 tako pucnjava... i jedan zanimljiv, možda zanimljiv detalj: taj dan je i....
12 i... i.... i... ovaj... neki se avion pojavio. Ni dan danas nisam siguran
13 odnosno nije niko siguran ni čiji ni ko ni šta. Avion je izbacio dvije bombe i
14 pogodio je selo Kasapići koje je bilo potpuno naseljeno srpskim življem. E to je
15 taj dan koji je... razumijete, ostane u sjećanju onoliko koliko ga možete
16 zapamtiti jer je to prvi neki otvoreni sukob, prvi put vidite da se puca, da...
17 da... da... ljudi ginu saznajete u toku dana, itd.

18 SUDIJA HANOTEAU: [simultani prevod] Hvala, gospodine.

19 G. JOSSE: [simultani prevod]

20 P: A dvanaestoro Muslimana za koje se kasnije saznalo da su ubijeni, oni
21 su otprilike bili uhvaćeni u to vreme, je li tako?

22 O: Da.

23 P: Nadam se da mi je dopušteno da sada svedoka usmeravam dok o ovome
24 ispitujem. Dakle, da Vam samo postavim još jedno pitanje pre nego što počnem da
25 Vas vodim kroz ovo. Kada ste Vi saznali da je jedan broj Muslimana bio uhvaćen i
26 ubijen?

27 O: Pa, saznao sam odnosno ispričao mi je to jedan momak - da li je to

28

29

30

1 bilo... ne bi bio siguran drugi ili treći dan odnosno da li 12, da li 13. Jer je
2 taj mladić koji je nažalost i on kasnije poginuo, 3. septembra mi je tako to
3 rekao - da su izginuli Kovačevići. A on je igrao fudbal pa je poznavao neke
4 ljude iz te grupe. E to sam prvo od njega saznao.

5 P: U redu. To je dovoljno. Dakle, Vi ste to saznali ubrzo nakon samog
6 događaja. A sve do skora, tačno je, zar ne, da ste Vi mislili, imali utisak da
7 je njih sve ubio jedan čovek i to u osvetu zbog smrti njegovog brata, nešto
8 ranije toga istog dana? Je li tako?

9 Ali Vi ste sa sobom u Hag doneli i jedan članak iz novina. On se može
10 naći pod oznakom broj 7.

11 Kao prvo, gospodine Banduka, da Vas pitam ovo: ovaj novinski članak je
12 iz novina koje se zovu kako?

13 O: *Dnevni Avaz*. To je list koji izlazi u federalnom Sarajevu i to je
14 najtiražniji list bosansko-hercegovački.

15 P: I vidimo da je to od 27. juna 2004. godine. I, u kratkim crtama, ono
16 što tu stoji, radi se o ekshumaciji 12 tela koja su ekshumirana u Krupcu, u
17 blizini Sarajeva i to od strane savezne komisije koja se bavi ovakvim stvarima.
18 Recite nam, molim Vas, gde se nalazi Krupac u odnosu na Hadžiće.

19 O: Najlakše mi je bilo objasniti na karti. Međutim, ovde nema... To je
20 otprilike mjesto udaljeno nekih dvadesetak kilometara od centra Hadžića u
21 pravcu, u pravcu Trnova odnosno Foče - na tom potezu, od Ilidže.

22 P: U redu. To je dovoljno. Takođe je tačno, zar ne, da sve dok niste
23 pročitali ovaj članak, Vi ste mislili da je bilo 14 žrtava u ovom masakru, a tek
24
25
26
27
28
29
30

1 ste tada, kada ste pročitali taj članak, saznali da se ustvari radilo o
2 dvanaestorici ljudi?

3 O: Da.

4 P: U članku se dalje kaže da je član komisije koju smo upravo pomenuli,
5 gospodin Kosor rekao da je kamion u kome su žrtve dovedene do mesta gde su
6 sahranjene, a pretpostavlja se i streljane ili... da je bio spaljen taj kamion i
7 da nije bilo lako prepoznati odnosno identifikovati tela. Međutim, oni su svi
8 bili civili iz Hadžića, bili su uhapšeni, uhvaćeni 11. maja 1992. godine, zatim
9 ubijeni. Smatra se da su oni proveli tu noć u policijskoj stanici u Ilidži, a da
10 su sledećeg jutra ubijeni u kamionu koji je bio vlasništvo KTK iz Visokog. I u
11 sredini članka vidimo imena ubijenih. Da li je to tačno?

12 O: Pretpostavljam da je tačno to što piše u članku jer to je podatak
13 koji iznosi član komisije.

14 P: Rekli ste nam kada ste Vi saznali za ubistvo ovih ljudi. Dva ili tri
15 dana nakon što se to dogodilo. Koliko je Vama poznato, da li je to postalo opšte
16 poznato među Srbima i Muslimanima, bilo tada ili nešto kasnije? Dakle, nakon što
17 je proteklo neko vreme koliko je potrebno da bi se to saznalo u širem
18 stanovništvu?

19 O: Nisam razumio dobro pitanje. Možete li još jednom ponoviti?
20 Izvinjavam se.

21 P: Da. Vi ste nam rekli ubrzo nakon što su ti ljudi ubijeni Vi saznali
22 da su oni ubijeni. A da li se je ta informacija brzo proširila ili su tek nakon
23 nekog vremena o tome i drugi ljudi saznali? Dakle, o tome što se dogodilo.

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Pa ne odmah. Mislim, to je kasnije u nekim, u nekim razgovorima, u
2 nekim ocjenama odnosno, pomalo je... prosto neke misterije da je bilo. Ne
3 misterije u smislu misterije, nego različitih priča. Evo sama i činjenica to
4 govori. Ja sam tada, kad sam čuo, rečeno mi je 14. Odnosno, taka je priča bila
5 i... Međutim, sad se mijenja lokacija i broj.

6 P: Moram da Vas prekinem. Dakle, pitaću Vas to na sasvim drukčiji način.
7 Mene ustvari interesuje da nam Vi kažete kako je rat eskalirao u Hadžićima
8 između Srba i Muslimana. Ono što sam ja hteo da Vas pitam je: do koje mere je
9 saznanje o tome da su ti ljudi bili ubijeni pogoršalo i imalo negativno dejstvo
10 na nivo nasilja tamo? Imajući to u vidu, možda možete da nam kažete kako je rat
11 eskalirao nakon prvih napada koje su izvršili Muslimani na Srbe u Hadžićima 11.
12 maja? Šta se nakon toga događalo?

13 O: Pa naravno da je to imalo uticaja. Imalo je uticaja i na Srbe i na
14 Muslimane. Ovo što kažem, to je nekakav, je li, početak, početak rata u kome
15 vidite da više to nije samo politička prepucavanja, nego... nego je rat ljudi
16 izbio. Počinju borbe. Napad imate taj dan. Imate taj - ako je to tako - taj
17 incident; znači, izazvao je... izazvao je još veće tenzije, još... još težu
18 situaciju, još veću bojazan odnosno još više razloga da se ljudi boje i da se
19 plaše. A napadi nisu prestajali ni sa tim. Ni narednih dana nisu prestajali
20 napadi. Odnosno, jednom rečenicom, tako kad su izašli Muslimani, kad se
21 uspostavila nekako ta linija razdvajanja između Srba i Muslimana, ona je ostala
22 do kraja rata skoro nepromijenjena. I čitav rat su se napadi vršili otprilike iz
23 istih pravaca o kojima sam... o kojima sam govorio.

24 P: Pokažite nam, koristeći se ovim pokazivačem, ali polako... imamo,
25 naravno, na umu i da karta nije baš jako precizna... gdje se nalazila ta

26

27

28

29

30

1 linija razdvajanja o kojoj ste nam upravo govorili?

2 G. HARMON: [simultani prevod] Da li bismo mogli čuti i neki datum? Ja
3 znam da se linija razdvajanja mijenjala?

4 G. JOSSE: [simultani prevod] Svjedok to nije rekao.

5 G. HARMON: [simultani prevod] Ja sam upoznat sa tim područjem i pitam
6 se, ako ga već molite da povuče tu liniju, molim da onda tražite od svjedoka i
7 da kaže kada.

8 G. JOSSE: [simultani prevod] Časni Sude, znam da moj učeni kolega vrlo
9 dobro zna šta se događalo, ali sam ja svoje pitanje tako postavio upravo zato
10 što je svjedok tako rekao ovo što je rekao.

11 P: Gospodine Banduka, Vi ste čuli šta je rekao gospodin iz Tužilaštva,
12 gospodin Harmon. Rekli ste /prevod engleskog transkripta: "Rekao je"/ da se
13 linija mijenjala, njen položaj tokom rata. Koji je Vaš komentar na to?

14 O: Moj komentar je da se linija nije mijenjala sem u jednom dijelu
15 Igmana 1993. A sve te nekakve uspostavljene linije koje su uspostavljene sa
16 ovim, na neki način, datumom - ne mogu baš sad tačno reć da je uspostavljena
17 linija 9-og, 10-og ili 11-og - nego sam rekao "onda kad su Muslimani izašli i
18 11-og je uslijedio napad". Evo, pokazao sam gdje je bila moja kuća. Moja kuća
19 je, naknadno ćemo vjerovatno to govorit, kad je popustila malo tu linija -

20 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Samo malo. Samo malo. Da se mi vratimo
21 sad prvo na samo pitanje. Pitanje je bilo, dakle, gdje je linija. Onda se malo
22 sporilo oko toga da li je bilo promjena ili nije. Svjedok je rekao da je bilo
23 sitnih promjena na Igmanu 1993. Ja mislim da se iskaz sada tiče 1992. godine
24 tako da molim svjedoka da pokaže, prema njegovim saznanjima, gdje se nalazila

25

26

27

28

29

30

1 1992. linija.

2 G. JOSSE: [simultani prevod] Hvala.

3 SVEDOK: Hoću li na ovoj karti?

4 G. JOSSE: [simultani prevod] To je jedina karta koju ja imam. Žalim.

5 SVEDOK: Da. Evo, ovdje vidite: Mutabdžije; zatim ovdje vidite Kasatići,
6 obronci Kasatića. Onda se spušta ovde na Dupovce. Zatim ide u pravcu Grivića.
7 Grivići su u početku bili negde do kraja, mislim, juna - tu se promijenilo...
8 Onda tu, obodima Vrančića i tu gdje sam Vam ranije pokazao, gdje bi trebalo da
9 se nalazi moje selo i moja kuća. E to je koliko se može na ovoj minijaturnoj
10 karti pokušat precizno pokazati.

11 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da predložim sledeće, gospodine Josse.
12 Kao prvo, svedok je pokazivačem povukao liniju koja zaokreće sa istočnog dela
13 sela Hadžići, pravi luk, ide ispod sela i zatim se ponovo podiže i ide ka selima
14 koja je pomenuo. Ako to postane bitno pitanje, predložio bih da u toku pauze se
15 dâ mapa svedoku i da on to obeleži i tada možemo to ubaciti odnosno uvesti u
16 dokazni materijal.

17 G. JOSSE: [simultani prevod] Pa da, ja se slažem.

18 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Pa možda možemo sada napraviti pauzu
19 kako biste pripremili to. Ili Vam ovaj trenutak ne odgovara? Mogu Vam samo reći
20 da bih radije da ranije imamo pauzu, a ne kasnije.

21 G. JOSSE: [simultani prevod] Pa, sad je pravi trenutak. Nakon što ste
22 dali instrukcije ovom svedoku, možda biste mogli to jasno da mu objasnite. Znam
23 da će tužilac, kao što sam već to pomenuo, vrlo rado nam pružiti druge kopije za
24 te potrebe.

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. To čak može da uradi svedok i u toku
2 pauze. Dakle, ako Vam budemo dali jedno pero i jednu kartu, u toku pauze budete
3 ljubazni samo povucite onu liniju koju ste nam upravo ovde rekli pa ćemo mi to
4 pogledati nakon pauze. A sada pravimo pauzu do pet do šest.

5 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Molim, ustanite.

6 ... Početak pauze u 15.36h

7 ... Sednica nastavljena u 18.02h

8 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Molim, ustanite.

9 Izvolite sjesti.

10 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Jeste li uspjeli nacrtati tu liniju na
11 karti? Molim da se to stavi onda na grafoskop. Možda samo prvo na tri sekunde
12 da... Da li Vam to još uopće treba gospodine Josse?

13 G. JOSSE: [simultani prevod] Možemo to staviti na grafoskop. Hvala.

14 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Molim da se dodijeli privremeni broj.

15 SEKRETAR: [simultani prevod] To će biti D107.

16 G. JOSSE: [simultani prevod] Možda bi se mogao dodijeliti broj onom
17 novinskom članku, isto privremeno?

18 SEKRETAR: [simultani prevod] Novinski članak od 27. juna nosit će broj
19 D108.

20 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da li će Vam trebati taj novinski članak
21 i karta? - jer inače bih ja imao jedan zahtjev.

22 G. JOSSE: [simultani prevod] Ne članak. A što se karte tiče, mislim da

23

24

25

26

27

28

29

30

1 imam puno pitanja u vezi s njom.

2 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Zamolit ću da se ovaj novinski članak
3 onda na trenutak stavi na grafoskop. Molim da se poveća donji dio, tamo gdje se
4 navodi "imena ubijenih". Dakle, donji dio - iako sam to ja već sigurno krivo
5 pročitao.

6 Zamolit ću prevodioce... Tokom iskaza svjedok je rekao da je mislio da
7 se radilo o 14, da je iz članka saznao da se radi o 12 osoba. Mene je zanimalo
8 šta znači to "imena ubijenih". Možda mi to prevodioci mogu reći.

9 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Zamolit ću prevodioce da prebroje imena.
10 Da vide da li se radi o 12 imena ili 15. Jer ja vidim prvo tu od Remzo (Redžo)
11 Ćosić, zatim Adil, Dženad i Uzeir Kovačević. Da li sam dobro shvatio?

12 SVEDOK: Da, časni Sude.

13 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da, to su četiri. Onda imamo Almira i
14 Miralema Kovačevića. To ih je 6. Avdo Kovačević - 7. Edin Kovačević - 8. Zamir i
15 Zijad Kovačević - to je 10. Mladen Soldo - 11. Atif Isić - 12. Ismet Hodžić - 13
16 i Pero Medić - 14. Ja ne razumijem. Možda biste mogli pitati svjedoka da nam to
17 razjasni, gospodine Josse. Kako je ovaj članak u kojem se navodi 14 imena mogao
18 navesti svjedoka da pomisli da ih je samo 12. Teško mi je to shvatiti.

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 G. JOSSE: [simultani prevod] Hvala na ovom komentaru. Vi ste očito
2 temeljito pregledali ovaj dokument.

3 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] A to je preciznost koja od advokata se
4 očekuje.

5 G. JOSSE: [simultani prevod] Možda sam se na neki način ja i osramotio u
6 tome.

7 P: Gospodine Banduka, cijenjeni sudac je jednu dobru opservaciju rekao.
8 Mislim da se možemo pozabaviti time na ovaj način. Kada ste stigli - i tokom
9 Vašeg iskaza ste rekli da je bilo 12 žrtava masakra. Učeni sudac je prebrojao 14
10 imena. Zbog čega ste napravili, čini se, grešku?

11 O: Ja nisam brojao. Nego gore u početku ovoga teksta, vidite, kaže:
12 "Federalna komisija za traženje nestalih jučer je na lokalitetu kamenoloma
13 Krupac, kod Sarajeva, ekshumirala 12 tijela itd.." A zaista nisam dolje brojao.
14 To Vam je unijelo... dalo povoda da...

15 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da, ja sam to isto pogledao prije nego
16 što sam počeo brojati. Vidio sam broj 12. Ali onda iza toga, a tu piše: "I tri"
17 - i pitao se da li je to nešto što se nadovezuje na ovih 12 tijela. Zamolit ću
18 prevodioce da prevedu ovu prvu rečenicu da vidimo da li se to stvarno ograničava
19 na 12 osoba.

20 PREVODILAC: /prevod engleskog transkripta: "Časni Sude, ovdje piše: '12
21 tijela i 3 vreće ljudskih kostiju koje se nisu mogli pripisati nijednom od
22 tijela'."/

23 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. A to onda nije bez bilo kakvog
24 značaja. Naime, nešto što nam je predstavljeno kao činjenica nije samo izvučeno

25
26
27
28
29
30

1 iz novinskog članka - iako se novinski članak poziva na drugi izvor na koji se
2 oslanja i ovaj svjedok, nego se radi o nečemu što je zasnovano na nepotpunom
3 čitanju. Imamo tri problema, dakle: neprecizno čitanje; drugo - da se radi o
4 novinskom članku, a ne o primarnom izvoru, a treće - nemamo originale.

5 Ja ne želim reći da zbog tog razloga taj dokazni materijal ne može biti
6 upotrebljen na ovaj ili onaj način, ali ovakvu vrstu materijalnih opasnosti, da
7 to tako kažem - da se napravi materijalna greška - to dovodi do veće opasnosti
8 da će doći do nepreciznosti i zbrke. Više primarnih izvora nam je potrebno.
9 Uglavnom, sada smo se pozabavili ovim i mislim da sve skupa to nije od ključnog
10 značaja. Jedino utoliko što nas podsjeća da moramo jako pažljivo čitati kada
11 pratimo sekundarne i niže rangirane izvore.

12 G. JOSSE: [simultani prevod] Ovo Vijeće mi je dalo puno slobode i
13 vremena da se naučim na Pravilnik i uvjeti su ovdje puno opušteniji nego na ono
14 što sam ja zapravo navikao. Ako pokušavam predočavati dokazne materijale i
15 predmete koji zapravo ne bi trebali biti prihvatljivi ili su previše neprecizni,
16 ja ću svakako se pobrinuti da se to ne nastavlja.

17 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ako kažemo da su pravila opuštenija
18 ovdje, to naravno vrijedi za ona ranija pravila. Ali mi smo profesionalni suci i

19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 što se tiče srži iskaza i materijala, mi nismo ni mrvicu opušteniji od bilo koga
2 suda na svijetu.

3 G. JOSSE: [simultani prevod] Hvala.

4 P: Gospodine Banduka, čujem da brojite u sebi. Provjeravate broj imena,
5 je li tako?

6 O: Da. Ja sam to i istakao. Da je ovo samo na... kad sam pronašao ovaj
7 članak, unio je zabunu u ono što sam iznio. Odnosno, što sam ja čuo, kako sam
8 već rekao. Zaista nisam... nisam uzeo da... ružno bi bilo čak da brojim.

9 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Banduka, nitko ovdje ne
10 pretpostavlja... kažete da ste Vi pamtili 14 osoba, a članak kaže 12. A sad smo
11 vidjeli da ih je zapravo 14. To zapravo samo potkrepljuje onu Vašu izvornu
12 tvrdnju. Naime, brojku. Nema problema. Ne trebate brinuti. Nama je to bitno i
13 sve je u redu.

14 G. JOSSE: [simultani prevod] To je i brojka koja je navedena u sažetku
15 prema pravilu 65ter.

16 [Odbrana se savetuje]

17 G. JOSSE: [simultani prevod] Možda da sada vratimo na grafoskop onu
18 kartu koju ste nacrtali, gdje ste nacrtali linije fronte.

19 P: Na ovoj karti koja sad ima i privremeni broj dokaznog predmeta,
20 koliko Vi znate, u koje vrijeme je to bila linija fronta? Molim Vas, razmislite
21 o tome jer je važno.

22 O: To je bila linija fronta, kako sam već istakao na samom početku rata,

23

24

25

26

27

28

29

30

1 odnosno vidite iz ovih imena sela - naravno, teško je bilo precizno povući
2 liniju na ovako maloj karti - i recimo, kad su borbe vođene, ove prve koje sam
3 pomenuo, i sve borbe koje su vođene u toku mjeseca maja 1992. i juna 1992. su
4 vođene otprilike na ovoj liniji razgraničenja.

5 P: Molim Vas, samo ukratko: borbe tokom maja i juna, recite nam,
6 otprilike kako su se stvari odvijale, da li se radi o kome. Ali ukratko, molim.

7 O: Pa ja bih prvo nabrojao najznačajnije datume, a najbolje ih pamtimo
8 po našim gubicima. Poslije ovog napada koji sam govorio, o... 11. maja, nije
9 bilo ni, kako bih rekao, pješadijskih borbi do 25. odnosno 24. i 25. maja nego
10 je bilo ono... granatiranja - znači, artiljerijskih, da tako kažem, dvoboja. A
11 napad je bio 25. ponovljeni... veliki napad iz... naročito iz ovih pravaca o
12 kojima sam i ranije govorio. To je napad preko Kasatića, preko Tinova i to su
13 najžešći napadi bili i u tim napadima mi smo imali 25 poginulih. Zatim je napad
14 bio, koliko se sjećam 6. juna, 10. juna, 16. juna. Ove ističem datume što sam ih
15 zapamtio, još jednom ponavljam, jer smo tada imali one gubitke pa obično, je li,
16 čovjek najlakše, nažalost, zapamti te datume.

17 Znači, najintenzivnije borbe - to 'oću da kažem i najžešći napadi bili
18 su u toku mjeseca maja, mjeseca maja i mjeseca juna.

19 P: Kakav je bio srpski odgovor na te napade?

20 O: Pa, ja mogu reći svoje viđenje, odnosno svoje mišljenje. Uostalom, to
21 iz ove karte se na jedan način može zaključiti. I po drugim nekim relevantnim
22 faktorima, da je manje-više... da su borbe bile takve da su Muslimani bili ti

23

24

25

26

27

28

29

30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

1 koji su napadali, a da smo se mi branili i u toku tog mjeseca se počeli i
2 utvrđivati, i kopati rovove, praviti obrambene ove mehanizme, da tako kažem,
3 odnosno tranšeje, rovove itd. itd.

4 P: Na početku iskaza ste nam rekli da ste pristupili vojsci. Kada?

5 O: Pa ja sam vojsci pristupio početkom, mislim, mjeseca jula, tu negdje,
6 oko 10. jula. Ali, to je veliko pitanje - šta znači pristupiti vojsci? To nije
7 vojska u klasičnom smislu vojski kako izučavamo u udžbenicima nekim. Nije to
8 nikakva profesionalna vojska. To je bio, manje-više, organizovani narod koji je
9 branio, branio svoja ognjišta, branio svoje kuće, branio svoje gole živote. Evo
10 vidite, ova sva sela gdje sam povukao liniju, tu su pretežno vidjeli Srbi. I tu
11 su bili najvećim dijelom oni koncentrisani, na tim dijelovima. Znači, ako... kao
12 što sam rekao, ako je kod moje kuće nekakav /sic/ odbrambena linija bila 100
13 metara, valjda to sve govori...

14 P: A u maju i junu, ko je pod nadzorom imao srpske snage u Hadžićima?

15 O: Pa, sa... već sam to mislim istakao, mislim, negdje 18. il' do 20.
16 maja, da se povukla zvanično JNA iz... iz čitave Bosne i Hercegovine pa da nekih
17 pripadnika JNA u Hadžićima nije ni bilo. Otada je formiran, koliko znam, Glavni
18 štab vojske Republike Srpske - mislim da je čak do mjeseca jula već bio i
19 donesen zakon o vojsci, zakon o odbrani i naravno da je vojska bila pod
20 nadležnošću vojnih struktura, odnosno pod vojnom komandom, pod komandom štaba.
21 To je period nekog konstituisanja, na određen način, vojske. Iz nekog naroda
22 koji se brani prelazak već pomalo, je li, u nekakve organizovane vojne...
23 ovaj... vojne jedinice. Mi smo tada, u tom periodu, koliko se sjećam, sjedište
24 komande vojske bilo u kasarni Žinovnici. Ta organizaciona jedinica vojske imala
25 je, čini mi se, karakter bataljona. Ja se baš ne razumim baš mnogo u te vojne
26 termine odnosno u način organizovanja vojske. Znači, pod komandom vojske.

27

28

29

30

1 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Sudija Hanoteau bi želio postaviti jedno
2 pitanje.

3 SUDIJA HANOTEAU: [simultani prevod] Nisu mi potpuno jasna objašnjenja.
4 Tokom tih napada u maju i u junu, dakle, 11. maj, 6. maj, 10. jun, 16. jun - te
5 jedinice - od kog su bile sastavljene te jedinice srpskih boraca? Da li su to
6 bili samo građani tih sela koji su bili naoružani, koji su se borili? Da li tako
7 trebam shvatiti ono što ste rekli?

8 SVEDOK: Da. To je bilo lokalno stanovništvo. Stanovništvo koje je
9 živjelo na tim prostorima.

10 SUDIJA HANOTEAU: [simultani prevod] I nije bilo drugih boraca, jer smo
11 mi čuli da je u drugim područjima bilo paravojnih grupa - zar tamo nije bilo kod
12 Vas paravojnih grupa, samo stanovnici i građani tih sela koji su jednostavno
13 uzeli oružje i počeli se braniti? Da li nam to kažete?

14 SVEDOK: Da.

15 SUDIJA HANOTEAU: [simultani prevod] Ono što mi je problem shvatiti je
16 sljedeće: Vi kažete da su te borbe bile veoma žestoke, da je bilo granata,
17 bombi, što meni sve zvuči kao borba u kojoj su profesionalci uključeni. Sa
18 vojskom, sa jedinicama, a ne da se radi o civilima koji su uzeli oružje i brane
19 sebe i svoje domove. Bar prema opisu. I Vaši dosadašnji odgovori - mislim da tu
20 postoji određeno neslaganje. Možda je to samo moj utisak, ali...

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 SVEDOK: Ne znam na koje neslaganje mislite. Šta se ne slaže? Nije mi
2 jasno. Ja govorim o napadačima. Ne govorim o nama koji se branimo. Govorim o
3 napadačima, da je granatiranje svakodnevno Hadžića. Vi ste u pravu, to radi neko
4 ko se razumije u minobacač il' u top. Ali su svi ljudi služili vojsku.
5 Razumijete? Svaki... svaki građanin Bosne i Hercegovine je u toj Bosni i
6 Hercegovini, Jugoslaviji, služio vojsku u trajanju od godinu dana. I vršio je
7 obuku nekakvu, ne znam da li na pješadijskom, da li na artiljerijskom, da li na
8 pitanjima veze, itd. itd.

9 SUDIJA HANOTEAU: [simultani prevod] U redu. U redu. Sada mi je to jasno.
10 Nadam se da nisam pogriješio tumačeći ono što ste Vi rekli. Dakle, s muslimanske
11 strane je bilo naoružanja, teškog oružja, mogle su se, dakle, ispaljivati
12 granate, da tako kažemo, dok je druga strana se sastojala od civila koji su se
13 naoružali i branili? I tako je funkcioniralo do 16. juna otprilike?

14 SVEDOK: Ni ovo mi nije jasno. Ne znam gdje ste našli 16. juni? Šta 16.
15 juna? Ne... ne... ne razumijem.

16 SUDIJA HANOTEAU: [simultani prevod] Vi ste nam ispričali da su žestoki
17 napadi se odvijali na sljedeće datume: 25. maja, 6. juna, 10. juna i 16. juna.
18 Zaustavimo se, dakle, na 16. junu. Evo mog pitanja: da li je postojala neka
19 znatna razlika u naoružanju kojim su raspolagali Muslimani koji su napadali i
20 ono što su imali branitelji, recimo, građani sela iz na primjer Hadžića? Da li
21 me sada razumijete?

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 SVEDOK: Prilično razumijem. Ne mogu govoriti šta su Muslimani gore sve
2 imali. Rekao sam to u uvodnom, šta im je ostalo u kasarni - po mojim saznanjima,
3 po našim saznanjima. Ali mogu zaključiti to na osnovu... pa na osnovu
4 svakodnevnog padanja na stotine granata sa velikom razornom moći. To zaključujem
5 na osnovu toga. Koliko se sjećam, recimo, tog 16. juna su pogođeni bili, recimo,
6 određeni ti magacini u kojima se držalo i zastarjelog, i prošlog naoružanja, i
7 eksploziva, itd. i da je eksplodirao jedan veliki magacin, da je to imalo
8 karakter, maltene zemljotresa, u Hadžićima. Vjerovatno bila koncentrisana velika
9 količina u tom pogođenom magacinu koji se zapalio i onda eksplodirao.
10 Razumijete? Znači, tu eksploziju je moralo proizvesti neko oružje koje je imalo
11 veliku razornu moć. Nije to moglo proizvesti puščani metak odnosno nekog, je li,
12 pješadijskog oružja. Odnosno, pa sama činjenica kad kaže "žestok napad" u jednom
13 danu imate 25 poginulih. Pa nije to milovanje. Valjda je žestok napad. Šta bi
14 moglo drugo da bude? Odnosno, kad kažem "napadi", odnosno da povežemo sa ovom
15 linijom koju smo povukli, 25-og u Kasatićima su prodrle muslimanske snage u to
16 selo Kasatići koje je bilo otprilike pola-pola i tako se nekako ono jaderno i
17 podijelilo. Samo četvero civila je ostalo na tom dijelu koji su Muslimani
18 prodrli /sic/ i svi su pobijeni i sve je spaljeno. Znači, ono što je zatečeno je
19 nastradalo.

20 Isto tako, u selu Vrančići, ovamo, na... na... na ovom drugom pravcu.
21 Ostalo je samo... i to je bilo selo koje je bilo mješovitog karaktera... i samo
22 dvoje Srba je u njemu ostalo i nikad nisu nađeni. Nikad im se ne zna... ni gdje
23 su nestali itd.

24 Znači, na osnovu toga hoću da Vam kažem da su stalni napadi bili na te
25 prostore koje... na kojima smo mi ostali, na kojima smo se branili.

26 SUDIJA HANOTEAU: [simultani prevod] U redu. Hvala što ste mi odgovorili.
27 Vidim da ste sad stvarno do kraja razumjeli moje pitanje. Hvala.

28 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Možete nastaviti.

29 G. JOSSE: [simultani prevod]

30 P: Htio bih da se sad nadovežemo na ovo gdje smo maloprije stigli.

1 Dakle, 16. jun je za Vas bio dan koji se ne može zaboraviti, zar ne?

2 O: Da.

3 P: Zbog čega?

4 O: Pa u tom napadu su Muslimani bili... pošto se moja kuća nalazila na
5 kraju sela Drozgotmetve odnosno, od nekih stotinjak kuća, kol'ko je imalo selo,
6 sve su bile srpske, moja je kuća pretposlednja. I u tom napadu to jutro su
7 jednostavno prodrli. Ko je mogao pobjeći, pobjego je odnosno nije bilo
8 poginulih, ali moju kuću i kuće svih mojih rođaka najbližih, Banduka, su tada
9 spaljene. Narod se izvuko ono... /nerazgovetno/ ko, recimo, moja mater od 70
10 godina je uzela stoku i to jutro pobjegla kad je počela pucnjava sa svih strana.
11 Znači, povukla se samo u dubinu sela i tu na nekoj liniji su bili zaustavljeni
12 ti... ti napadi, ali onaj dio koji su Muslimani prodrli je potpuno spaljen. I
13 dan danas je, nažalost, mi takav... u takvom stanju kuća.

14 P: Na to ćemo preći za koji trenutak. Recite nam gde ste se Vi nalazili
15 kada se to dogodilo.

16 O: Ja sam se nalazio na ovde jednoj koti, na Tinovu. Tinovo brdo, ovde
17 gde sam Vam povukao liniju jer su i tu Muslimani bili prodrli, a to je bilo brdo
18 neke nadmorske visine od nekih osamsto, možda, pedeset - do devetsto metara, i
19 iznad njega se izvanredno kontrolisali Hadžići odnosno maltene mogli ste
20 ka...kamenjem da gađate po centru Hadžića.

21 I onda smo svi mi koji smo... nismo bili na nekim drugim zadacima,
22 izašli tu na ispomoć. I taj dan smo imali poginulih da bismo povratili taj
23 položaj odnosno u tom slučaju, zauzimanjem mi jednostavno ne bi mogli uopšte u
24
25
26
27
28
29
30

1 Hadžićima. Ne bi života nikome bilo. Tu se moglo pištoljem maltene gađat po
2 centru Hadžića.

3 P: A kada ste Vi saznali za napad na Vašu kuću? Koliko dugo nakon samog
4 tog događaja?

5 O: Pa, saznao sam već tu večer kada smo tu, na neki način, na tom brdu
6 Tinovu o kojemu sam govorio malo konsolidovali redove - pošto to nije udaljeno
7 puno od moje kuće, to je nekih pet, šest kilometara... još su kuće gorile;
8 odnosno gorile su... i drugi dan se mogao viditi dim odnosno mogli smo se primać
9 tom nekom dijelu, a tek je naknadno, na neki način, ta linija malo pomjerena
10 naprijed, na one položaje o kojima sam govorio na samom početku. Odnosno, pri
11 uspostavljanju nekakve linije.

12 P: A kada ste uspeli da se vratite u selo da biste videli izbliza kakva
13 je šteta nanesena?

14 O: Dru...drugi ili treći dan. Mislim, lako je bilo jer je... jednostavno
15 to je... takav je reljef da su to... brdovito. Sa jednog brda ste mogli gledat
16 na drugo brdo sve šta se događa, maltene golim okom itd. Znači, saznao sam...
17 čim sam saznao, čim je pružena mogućnost da se primakne malo bliže, tada sam i
18 došao i vidio to što je bilo.

19 P: Vi ste ovde na Sud doneli jedan broj fotografija koje ste Vi
20 napravili u junu ove godine. Jedna od tih fotografija je fotografija Vaše kuće i
21 četiri fotografije seoske crkve. Je li tako?

22 O: Da. S tim što je... nije to crkva u našem selu. Odnosno, nije to u
23 mom selu. To je crkva na teritoriji koju su kontrolisali Muslimani. To je crkva
24 u Pazarićima. A kuće su iz mog sela. Snimci iz mog sela.

25 P: U redu. Hvala. Vrat ćemo se na crkvu za koji trenutak, a sada bih
26 samo hteo da pogledamo ovu sliku kuće. Tu je ta fotografija, je li tako?

27 O: Da.

28 P: Rekli ste nam da ste ovo slikali u junu ove godine. Da li je
29
30

1 kuća ovako otprilike izgledala nakon napada?

2 O: Da.

3 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Pa imamo refleksiju tu na slici. Možda
4 bi moglo to da se malo popravi, da bolje vidimo.

5 SVEDOK: Dobro, ja vidim ovdje na ovom. Pa, može... ku...kuća je
6 izgledala mnogo gore. Mi smo ovo očistili u toku prošle godine i onda vidite
7 ovdje da se vidi da smo ovaj... izlili, kako mi to kažemo, izlili betonsku
8 ploču. Vidite okolo sve: kako je čišćena kuća. Ja sam pokušavao da obnovim... da
9 obnovim to i zbog toga ona tako izgleda. Drugi je... na drugim fotografijama se
10 drugih kuća vidi još bolje kako je to izgledalo i kako izgleda.

11 G. JOSSE: [simultani prevod] Za moje potrebe, časni Sude, ovo je
12 dovoljno. I ja ću kasnije zamoliti da se ovome dodeli broj, kao dokaznom
13 predmetu.

14 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Molim sekretara da nam kaže broj.

15 SEKRETAR: [simultani prevod] To će biti D109. Ta jedna fotografija.

16 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U redu. Pretpostavljam da možemo dobiti
17 još neke snimke.

18 Možete nastaviti.

19 Original bi trebalo sada dati sekretaru kako bi bio obeležen i s obzirom
20 na to da se radi o fotografiji, da li je moguće samo da Vi kopirate te
21 fotografije, gospodine sekretaru, izuzetno sada?

22 U tom slučaju, gospodine Josse, Vi se ne morate brinuti o evidenciji u
23 čijem se posedu nalazila ta fotografija.

24

25

26

27

28

29

30

1 Gospodine Harmon, izvolite.

2 G. HARMON: [simultani prevod] Pa, časni Sude, ja mislim da znam kuda
3 smera branilac. Ako ćemo videti fotografiju uništene crkve u selu na
4 muslimanskoj okupiranoj teritoriji, ne vidim šta je tu relevantno u ovom slučaju
5 jer mi smo već govorili o /nerazgovetno/ i hteo bih samo da zamolim Sud da dâ
6 nalog braniocu da kaže koja je relevantnost ovih fotografija te uništene crkve u
7 Pazariću.

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Josse, kao prvo, ne znam da li
9 je gospodin Harmon dobru pretpostavku iznio - da ćete Vi sada preći na
10 fotografiju crkve.

11 G. JOSSE: [simultani prevod] Pa da. Upravo je tako.

12 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Pa onda odgovorite, molim Vas, na
13 njegovo pitanje, na *tu quoque*. To je jedno pravilo koje se ne može primeniti u
14 međunarodnom humanitarnom pravu. I da bih Vam malo olakšao, pretpostavljam da...
15 mada povremeno činimo stvari koje naizgled predstavljaju jasno kršenje
16 međunarodnog humanitarnog prava, i to od strane nesrba, mislim... - svedok je
17 upravo svedočio o tome, o nečemu što se moglo uočiti, mada mi, naravno, nemamo
18 dovoljno detalja. No, da se radilo o napadima na civilne ciljeve što je takođe
19 zabranjeno po međunarodnom humanitarnom pravu. Ponekad je od pomoći da se razume
20 malo širi kontekst događaja i da se stekne utisak o tome šta su ljudi osećali i
21 kako su se osećali u to vreme. I ako je to razlog zbog čega ste to želeli da nam
22 pokažete, moram Vam reći - naravno, radi se o Vašem vremenu - pa bih hteo samo
23 da Vas upozorim da tome date odgovarajuće vreme, a ako se radi o *tu quoque*, da
24 onda objasnite to.

25 G. JOSSE: [simultani prevod] Pa možda bi trebalo svedok da skine
26 slušalice.

27

28

29

30

1 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Svedoče, da li razumete engleski?

2 Uopšte?

3 Pa, ta reč "no" je vrlo engleska.

4 SVEDOK: Da, razumijem.

5 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Razumem. U tom slučaju, gospodine Josse,
6 nije dovoljno ako on skine slušalice /nedostaje simultani prevod/.

7 G. JOSSE: [simultani prevod] Pa mislim da smo ovde malo se pobrkali. On
8 može napustiti sudnicu.

9 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Banduka, napustite sudnicu,
10 molim Vas, samo za par trenutaka. Govorimo o procesnim stvarima i nije potrebno
11 Vaše prisustvo tu.

12 SVEDOK: Hvala.

13 [Svedok se povlači]

14 G. JOSSE: [simultani prevod] Moj uvaženi kolega, gospodin Tieger, je
15 stavio sličan prigovor dok sam ispitivao gospodina Đorđevića. I, načelno
16 govoreći, ja sam u toj prilici prihvatio njegov prigovor. I to zato što se
17 radilo o tom vremenskom periodu o kome je svedok svedočio. No ovde, ja tvrdim,
18 radi se o nečem sasvim drugom. I prigovor koji je stavio moj uvaženi kolega je u
19 suštini pogrešan. Naravno da mi nećemo da se pozivamo na Obranu koja je upravo

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 pomenuta. Na tu vrstu strategije Odbrane. No, što se tiče konteksta događaja u
2 Hadžićima, ova konkretna zverstva koja je pomenuo svedok, ona su od velikog
3 značaja. I za koji trenutak mi ćemo se pozabaviti jednom temom koja nije nimalo
4 laka, a to je tema zatvaranja Muslimana, civila u sportskom i kulturnom centru u
5 Hadžićima. I gospodin svedok i o tome ima nekih saznanja.

6 Dakle, ti događaji treba da se stave u vrlo jasan kontekst o tome šta se
7 u to vreme događalo jer, kako Tužilaštvo tvrdi, ljudi su bili zatvarani,
8 maltretirani, itd. To, naravno, nije nikakvo opravdanje, ali što se tiče samog
9 konteksta, ja tvrdim da je to od suštinskog značaja da bi se jasno, sasvim jasno
10 razumelo svedočenje ovog konkretnog svedoka. I mislim da je stoga ovaj prigovor
11 potpuno promašen.

12 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Harmon, trebalo bi da vodimo
13 računa da ne provodimo više vremena na proceduralnim pitanjima nego na
14 saslušanju svedočenja o činjenicama koje nam mogu dati bolje razumevanje
15 konteksta i razumevanja toga kako su ljudi reagovali na licu mesta, u toj
16 situaciji.

17 G. HARMON: [simultani prevod] Razumem, časni Sude. I nemam ništa da
18 dodam.

19 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U tom slučaju, gospodine Josse, možete
20 nastaviti i molim samo da vodite računa o vremenu jer je to još uvek aktuelno.

21 G. JOSSE: [simultani prevod] Časni Sude, pre nego što uđe svedok, pošto
22 nije u sudnici, samo da pokrenem jedno prilično osetljivo pitanje iz moje

23
24
25
26
27
28
29
30

1 perspektive. Radi se o ovom svedoku. Očigledno da ja neću danas završiti sa ovim
2 svedokom i moram još pregledati neke dokumente noćas. A dokumente koje bih
3 eventualno hteo da izvedem ja sam do sada već pokazao Tužilaštvu i predočio im.
4 A i Sudu. Sud treba da odluči o tome kako ćemo sutra raditi. Ja lično bih više
5 voleo da nastavim glavno ispitivanje sa ovim svedokom u ponedeljak ujutru.

6 Postoji jedan video koji još nismo videli. Ja bih se sam ograničio na
7 još jedan sat ispitivanja nakon završetka današnjeg dana ili pak možemo, ako mi
8 dopustite da to završim u ponedeljak - ja bih se time sasvim zadovoljio.

9 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Harmon, šta Vi imate da
10 kažete?

11 G. HARMON: [simultani prevod] Časni Sude, ja nisam video taj video-
12 snimak. Nisam imao prilike da to pregledam; ne znam šta se u njemu nalazi; da li
13 je relevantno i koliko je dugačko. Ne znam kada mogu očekivati da ću ga dobiti.
14 Mi smo prvobitno planirali da gospodin Kasagić nastavi sa svojim svedočenjem
15 sutra i da sa time završimo, no očigledno je da smo već prekoračili vreme. Ja
16 predlažem, i više bih voleo da se završi sa glavnim ispitivanjem ovog svedoka
17 sutra i da onda počnemo sa ispitivanjem gospodina Kasagića.

18 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] A pošto je glavno ispitivanje gospodina
19 Kasagića potrajalo otprilike dva sata i 45 minuta, a nešto od tog vremena su
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 koristili i sudije, to će možda zavisiti od toga koliko će vremena Vama,
2 gospodine Josse, biti još potrebno za glavno ispitivanje gospodina Banduke. Već
3 je ta okolnost da moramo da prekidamo glavno ispitivanje i da to podelimo između
4 toga i unakrsnog ispitivanja. Bilo bi još gore ako prekinemo glavno ispitivanje
5 u pola. Pa, prema tome, da vidimo da li bi Tužilaštvo moglo da završi sa
6 unakrsnim ispitivanjem gospodina Kasagića u toku drugog dela sutrašnjeg dana, a
7 da Vi možda sutra odmah na početku dana ispitujete.

8 G. JOSSE: [simultani prevod] Pa problem, nevolja sa kojom se ja
9 suočavam, časni Sude, je što završavam u 19.00h, a ja sutra odmah treba da
10 počnem da ispitujem u 09.00h, a ima stvari koje još moram da obavim. To sam već
11 objasnio. Zatim, bilo bi dobro da završimo sa gospodinom Kasagićem, a da onda,
12 kada vidimo koliko nam vremena preostane, da ponedeljak i utorak ostanu za
13 gospodina Kasagića. Odnosno, i petak, i ponedeljak.

14 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da, međutim, ako pogledate video-snimak
15 večeras - a možda se i to može smatrati kontekstualnim dokaznim predmetom - jer
16 ponekad i pojedini video-snimci ukazuju na, relativno govorim, na stvari koje su
17 od relativnog značaja. Ne znam, naravno, o čemu se radi, ali sačekati pa
18 eventualno dobiti kopije toga - možda to ne bi bilo od velike pomoći. Ne znam,
19 naravno.

20 Mi smo spremni na bilo koje od rešenja oko kojih se saglasite i čim
21 budete mogli da nas obavestite... Naravno, ja više volim da bar večeri imam
22 mirne. Međutim, radije bih da me večeras nazovete i da mi kažete.

23
24
25
26
27
28
29
30

1 A možda bi i gospodin Harmon se sa tim složio.

2 G. JOSSE: [simultani prevod] Oprostite, ja odmahujem glavom jer, časni
3 Sude, ja mislim, uz dužno poštovanje, da Vi ipak morate doneti odluku sada. Ako
4 Vi kažete da nastavim sutra - u redu.

5 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Pa ja ne mogu doneti odluku.

6 G. JOSSE: [simultani prevod] Pa da samo još nešto kažem: ako Sud
7 insistira da ja nastavim sa ispitivanjem ujutru, ovog svedoka, onda bih samo
8 molio da Sud obezbedi da se završi sa gospodinom Kasagićem sutra. Svakako. Jer
9 mogu već da zamislim situaciju gde će Tužilaštvo zatražiti više vremena za
10 gospodina Kasagića, to onda ne bi bilo korektno prema njemu. Oni su spremni da
11 počnu unakrsno ispitivanje, ja sam to rekao.

12 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da li možete nešto više da nam kažete,
13 gospodine Harmon, o tome?

14 G. HARMON: [simultani prevod] Pa nisam ja vršio to ispitivanje, niti ću
15 ja vršiti ispitivanje već će to učiniti gospodin Tieger. A on mi je nagovestio
16 da će mu biti potrebno malo više vremena za tog svedoka.

17 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Pa da se samo konsultujem sa kolegama.

18 [Pretno veće i sekretar se savetuju]

19 [Sudije većaju]

20 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Pa, u tim okolnostima, odmeravajući više
21 različitih interesa, a naročito završetak unakrsnog ispitivanja gospodina

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Kasagića, i šta bi se dogodilo ukoliko bismo nastavili sutra ujutru sa
2 gospodinom Bandukom, Sudsko veće bi ipak više volelo da prekinemo ovo glavno
3 ispitivanje, da počnemo unakrsno ispitivanje gospodina Kasagića kao što je to
4 bilo planirano - sutra - i nadamo se, i završimo sa njim.

5 Vidim da je gospodine Tieger ušao, a on je taj - ne znam da li on to
6 smatra dobrim ili lošim vestima.

7 G. TIEGER: [simultani prevod] Časni Sude, pa evo pogledao sam nabrzinu
8 ovaj transkript i video o čemu se radi dok sam silazio dole i samo sam hteo da
9 se uverim da će gospodin Harmon da prenesu moju informaciju dok sam ja dolazio
10 ovde. A vidim da je moj dolazak bio nepotreban jer je moj kolega već rekao to
11 što je trebalo.

12 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Tieger, Sudsko veće ima
13 informacije da je ono uputstvo od 60% - da ćete Vi, naime, možda trebati nešto
14 više vremena sa gospodinom Kasagićem, a glavno ispitivanje je trajalo otprilike
15 dva sata i 45 minuta. Ako biste Vi iskoristili od 60% vremena i imali izgleda da
16 nećete završiti sutra sa njegovim unakrsnim ispitivanjem.

17 G. TIEGER: [simultani prevod] Oprostite, časni Sude. Ja sam svakako
18 nameravao da završim sa ispitivanjem sutra. Kada Vi kažete: "Ima li ikakvih
19 izgleda?" Naime, deo našeg nastojanja se odnosio na pronalaženje efikasnijeg
20 metoda kojim bismo svedoku predočili činjenice. Ja to nastojim da učinim i
21 mislim da ću imati svu saradnju mojih uvažanih kolega iz Odbrane. I imajući to u
22 vidu, svakako mislim da ćemo to uspeti. I to je bio razlog, uzgred samo da

23
24
25
26
27
28
29
30

1 kaŕem, zašto smo se saglasili da se redosled unakrsnog ispitivanja obrne jer Sud
2 je ukazao na to da bi bilo bolje da se gospodin Kasagić vrati kući pre vikenda.
3 Međutim, imam puno materijala. Ja još uvek radim na tome i to na način kao što
4 sam to već opisao.

5 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. U redu. U tom slučaju, počinjemo
6 sutra ujutru sa unakrsnim ispitivanjem gospodina Kasagića, u očekivanju da ćemo
7 završiti. U onom trenutku ako bilo ko pomisli da se to ne može realizovati,
8 molim da odmah obavestite Sudsko veće o tome. Dakle, u najranijem mogućem
9 trenutku.

10 G. JOSSE: [simultani prevod] Samo još jedno pitanje: kada bi Sluŕba za
11 svedoke i ŕrtve trebalo da dovede gospodina Banduku sutra u sudnicu, ako uopšte
12 treba da ga dovede?

13 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ako sam ja dobro razumeo, gospodina
14 Tiegera, to bi se eventualno moglo dogoditi za jedno vrlo kratko vreme. Možda bi
15 bilo najbolje reći da Sluŕba za svedoke i ŕrtve, naime, se pripremi tako da
16 imaju gospodina Banduku spremnog, da ga dovedu ovde, i da sačekaju da mi javimo
17 - i to najkasnije do 11.00h - da li ima izgleda da gospodin Banduka sutra
18 nastavi sa svojim svedočenjem.

19 G. JOSSE: [simultani prevod] U redu, časni Sude.

20 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Evo, ostalo nam je još samo sedam

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 minuta, pa iskoristimo to vreme na najbolji način.

2 G. JOSSE: [simultani prevod] Da, ja ću se taman pozabaviti ovim
3 fotografijama.

4 [Svedok je ušao u sudnicu]

5 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Banduka, gospodin Josse će
6 nastaviti sa Vašim ispitivanjem. Mi smo razgovarali o još jednom proceduralnom
7 pitanju. Naime, o tome kada će biti nastavak Vašeg glavnog ispitivanja. Postoji
8 mogućnost da će glavno ispitivanje koje vodi gospodin Josse biti obavljeno tokom
9 sutrašnjeg prepodneva i to u drugom delu prepodneva. Mi ćemo zamoliti Službu za
10 svedoke da bude pripravna, ali najkasnije do 11h će biti informisani da li ćete
11 Vi uopšte nastaviti sa svedočenjem sutra ili ćete nastaviti tek iduće nedelje.

12 Gospodine Josse, možete nastaviti.

13 G. JOSSE: [simultani prevod]

14 P: Molim Vas, pogledajte sada fotografije o kojima ste pre par trenutaka
15 govorili, gospodine svedoče, i pažljivo slušajte moja pitanja. Hteo bih da se
16 što efikasnije i brže ovime pozabavimo.

17 Gde se nalazi ova crkva? U kom selu?

18 O: Pazarićima. Tačnije, selo Osenik.

19 G. JOSSE: [simultani prevod] Pa, nažalost, morali bismo da pogledamo i
20 onu kartu pa Vas molim da to ponovo stavite na grafoskop.

21 P: Svedoče, molim Vas, pokazivačem pokažite to mesto.

22 O: Tačan naziv, Kazina Bara.

23 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Molim svedoka da to obeleži.

24 G. JOSSE: [simultani prevod]

25 P: Molim Vas, svedoče, crnim mastilom, obeležite to mesto.

26

27

28

29

30

1 O: [obeležava]

2 P: Dakle, kao što sam rekao, samo odgovarajte na pitanja koja Vam ja
3 postavljam. Kada je ova crkva razorena odnosno oštećena?

4 O: Pa, po mojim saznanjima, u ljeto 1992. jer je to bilo područje koje
5 je pod muslimanskom kontrolom, pa ne bih znao tačan datum.

6 P: A Vaše saznanje potiče od kuda, iz kog izvora?

7 O: Pa vidite, čitav rat su ljudi na neki način, preko Kiseljaka
8 izlazili, odlazili i tako... Te informacije smo, mislim, dobili već u mjesecu
9 avgustu - od određenih ljudi koji su ili razmjenom došli ili na neke druge
10 načine komunicirali sa Pazarićima.

11 P: A kada ste poslednji put bili u toj crkvi pre rata?

12 O: Poslednji put bio sam, čini mi se, u proljeće 1992. godine. Mislim da
13 je bio naš veliki hrišćanski praznik, Vaskrs. Negde možda početkom aprila.

14 P: A da li je crkva u to vreme već bila oštećena?

15 O: Ne. U njoj se normalno držalo bogoslužjenje.

16 P: Vi ste slikali ovo ovog leta, je li tako?

17 O: Da, u mjesecu julu.

18 P: Još jedno pitanje. Kada ste prvi put nakon rata ili tokom rata se
19 ponovo vratili selu i videli crkvu u ovakvom oštećenom stanju?

20 O: Prvi puta na dan kada sam je slikao.

21 G. JOSSE: [simultani prevod] Ne znam, časni Sude, da možda ovih četiri
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 fotografije brzo stavimo na grafoskop, jednu za drugom? Ovde se očigledno radi o
2 spoljnom izgledu crkve, spoljašnosti, je li tako, gospodine Banduka? Možda bismo
3 mogli da obeležimo tu fotografiju slovom A.

4 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U redu. Dajte da onda svim fotografijama
5 damo jedan broj, a da onda tome dodajemo slova: A, prva slika crkve, pa zatim B,
6 C i D.

7 G. JOSSE: [simultani prevod] Svakako.

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Pa onda ćemo imati, naravno, svih pet.

9 G. JOSSE: [simultani prevod] Da li je ovo unutrašnjost crkve, gospodine
10 svedoče?

11 O: Da.

12 P: Sledeća, molim. To je još jedan pogled iznutra.

13 O: Ne. Ovo je pogled izvana. Izvana, samo sa drugog ulaza jer crkva je
14 imala dva ulaza.

15 P: I poslednja fotografija. To je to. U redu. Hvala.

16 Možete li nam reći, s obzirom na ono što ste vidjeli, na koji način je
17 ta crkva oštećena? Čime?

18 O: Pa ja sam stekao utisak, na razne načine da je oštećivana i -
19 vjerovatno prilikom paljevine, a i posle naknadnih... određenim radnjama - jer
20 evo ovdje možete primjetiti na ovoj fotografiji da se nalaze neki materijali
21 složeni. A tu, u kući koja je nekada služila za stanovanje sveštenicima koji su
22 tu bogoslužili, žive izvjesni Romi - kol'ko sam mogao po njihovom izgledu
23 zaključiti - i po čitavom dvorištu su razni predmeti: zaprega, konji, stoka,
24 kerovi, itd.

25

26

27

28

29

30

1 P: Nemam više pitanja po ovoj temi, časni Sude.

2 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U tom slučaju, završićemo sa radom za
3 danas.

4 Gospodine Banduka, kao što sam Vam upravo rekao, molim Vas da budete
5 pripravnici da sutra nastavite ukoliko bude potrebno. Ne znamo da li će to biti
6 potrebno ili ćemo tek nastaviti iduće nedelje. Molim Vas samo da sledite
7 uputstva koja Vam bude dala Služba za svedoke. Ali ja želim da Vam kažem da ne
8 treba ni sa kim da razgovarate ili komunicirate na bilo koji način o svedočenju
9 danas ili svedočenju koje tek predstoji, bilo sutra ili iduće nedelje, u ovom
10 predmetu. Razumete li?

11 SVEDOK: Hvala Vam.

12 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dakle, onda završavamo sa radom do sutra
13 ujutru, u 09.00h, u istoj sudnici.

14 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Molim, ustanite.

15 ... Sednica završena u 19.03h.

16 Nastavak zakazan za petak,

17 18.11.2005., u 09.00h.

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30